ἔτος Ι. ἀριθ. 3.

Η ΙΩΝΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΑ

ΣΜΥΡΝΗ τῇ 2 Νοεμβρίου 1850.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ.

Οὐδεμία θρησκεία, παλαιὰ ἢ νεωτέρα, δὲν κατεδιώχθη τοσοῦτον γενικῶς, σφοδρῶς, σκληρῶς, οὐδὲ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἡ Χριστιανική, μὴ ἔχουσα καὶ μὴ ἀντιτάττουσα, τὸ θαυμασιώτερον, ἐν διαστήματι ἐπέκεινα τῶν τριῶν ἑκατοντετηρίδων, ἄλλα φυσικὰ ἢ τεχνητὰ ὅπλα, εἰμὴ τὸν λόγον, τὴν ὑπομονὴν, τὰ θαύματα. Τὸ μοναδικὸν τοῦτο φαινόμενον κρίνεται εὐλόγως μία τῶν ἰσχυρῶν ἀποδείξεων τῆς θειότητος τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος καὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἐκ θείας προνοίας ἐπανειλημένων θαυμάτων πρὸς βεβαίωσιν τῆς πίστεως. Ποία ἐξουσία ὑπῆρχε τότε ἐν τῇ οἰκουμένῃ γενικωτέρα, σοφωτέρα καὶ αὐστηροτέρα κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, παρὰ τὴν τῆς εἰδωλολατρικῆς Ῥώμης, κατεχούσης τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτερα μέρη τοῦ λεγομένου παλαιοῦ κόσμου, τουτέστιν Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς; Οἱ Πάρθοι, οἱ Πέρσαι, οἱ αὐτόνομοι Ἄραβες, οἱ Αἰθίοπες καὶ ἄλλα βάρβαρα ἔθνη, ἀνεξάρτητα καὶ σύγχρονα τῆς Ῥώμης, δὲν κατεδίωξαν τοὺς ἐν αὐτοῖς ὀλίγους χριστιανοὺς τόσον ἀποτόμως καὶ συντόνως, ὅσον οἱ κοσμοκράτορες εἰδωλολάτραι τῆς ἀγερώχου καὶ πανούργου Ῥώμης. Πολλαὶ ἄλλαι θρησκεῖαι ἀναφυεῖσαι κατὰ καιροὺς, διετηρήθησαν πολὺν χρόνον, ἢ καὶ μέχρι τοῦ νῦν, διότι ἔχουσαι ἐκ τύχης τινὸς οἰκείαν τινὰ δύναμιν ὑλικὴν πρὸς ἀντίστασιν καὶ πάλην, εὕρηκαν ἐκ τοῦ πλησίον προστασίαν, ἢ συνδρομὴν παρὰ γείτονός τινος, ἢ ἀντιζήλου Κράτους, μὴ ὑπαρχούσης τῆς εἰδωλολατρικῆς κοσμοκρατορίας, ὑφ' ἧς σωζομένης κατεστράφησαν πᾶσαι αἱ γεννηθεῖσαι τότε ἄλλαι θρησκεῖαι, πλὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς προείπομεν.

Ἅμα ἐβασίλευσεν υἱονεὶ θεόθεν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, ἀποδείξας καὶ μητρόπολιν αὐτοῦ φυσικὴν, ἀναγκαίαν, τὸ Βυζάντιον ἀντὶ τῆς Ῥώμης, ὡς θέσιν ὀχυροτέραν, κεντρικωτέραν καὶ ἡγεμονικωτέραν ἐκ φύσεως, ὁ Χριστιανισμὸς παρασυρόμενος εἰς ματαίας πολλάκις φιλονεικίας ἐκ παθῶν, ἢ συμφερόντων κοσμικῶν καὶ ὑλικῶν διαφόρων ἡγεμόνων, ἢ λαῶν, διηρέθη εἰς αἱρέσεις ἀσυμβιβάστους πρὸς ἀλλήλας, ἐκτεσὼν καὶ εἰς ἀλληλομαχίας καὶ ἀθέμιτα σχίσματα, ἐξ ὧν ἀνεχαιτίσθη πρὸς καιρὸν ἡ ἐπίδοσις αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἐκολύνθη ἀπ' ἐναντίας ἡ διάδοσις ἄλλων ξένων θρησκευμάτων. Ἴσως ποτὲ, συνελθὼν ὁ Χριστιανισμὸς ἐν μεγάλῃ τινὶ συνόδῳ, εὕρῃ καὶ παραδεχθῇ ἐκ συμφώνου τὸ μέσον τῆς ἑνώσεως τῶν διαφόρων αὐτοῦ κατατομῶν. Τὸ δὲ μέσον τοῦτο ἀναμφιβόλως δὲν εἶναι ἡ νῦν Ῥώμη, οὔτε ἡ Ἐκκλησιαστικὴ δεσποτεία καὶ ἡ κοσμικὴ ἐξουσία τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς, τὴν ὁποίαν, ὀρθῶς ποιοῦσαι, δὲν ἀποδέχονται οὔτε ἡ Ὀρθόδοξος ἡμῶν καθολικὴ ἐκκλησία, οὔτε οἱ Διαμαρτυρόμενοι, οὔτε οἱ Ἀρμένιοι, οὔτε οἱ Νεστοριανοὶ, οὔτε οἱ Κόπται καὶ Αἰθίοπες καὶ ἄλλοι χριστιανοὶ μὴ λατινίζοντες, οὔτε αὐτοὶ ἀτροπολογήτως πως καὶ ἀκολάστως οἱ Γάλλοι, οἱ πολλοὶ τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν καὶ ἄλλοι Λατίνοι, καί τοι δεχόμενοι τὸ Παπικὸν τῆς πίστεως σύμβολον καὶ τ' ἄλλα δόγματα τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.

Μέχρις οὗ δὲ ἑνωθῶσι ποτὲ, ἂν ἦναι τρόπος, πᾶσαι αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι, διαφερόμεναι ἀπὸ τοσούτου ἀτελεσφορήτως καὶ μὴ πείθουσαι ἀλλήλας διὰ τῶν οἰκείων ἑκάστη ἐπιχειρημάτων, εἶναι εὔλογον, δίκαιον, τιμιον καὶ συμφέρει μεγάλως εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, νὰ μὴν ἀνανεόνῃ καμμία

ἐκκλησίν τὰς παρελθούσας φιλονεικίας, ἀναμασῶσα εἰς ματὴν καὶ ἀηδῶς τὰ ὑπὲρ ἑκυτῆς ἑκάστη γνωστὰ ἐπιχειρήματα καὶ σκανδαλίζουσα τὰς ἄλλας ἁπλῶς διὰ τὴν φανερὰν, ἢ κρυφὴν πρόθεσιν καὶ ἐλπίδα τοῦ προσηλυτίζειν αὐτὰς διὰ τῆς ἑνούσης δυνάμεως, εὐπορίας, παιδείας καὶ εὐγλωττίας, ὡς πράττουσιν οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους, τοὺς Ἀρμενίους, καὶ ἄλλους τῆς Ἀνατολῆς χριστιανοὺς, ὡς δῆθεν ἀπαιδευτωτέρους καὶ ἀπορωτέρους, θηρεύοντες αὐτοὶ πολιτικὰ, ἐμπορικὰ, ἢ ἄλλα ὑλικὰ συμφέροντα. Αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι πᾶσαι εἶναι ἀδελφαὶ ἐν Χριστῷ, ἐπειδὴ τὸν Ἐσταυρωμένον τοῦ κόσμου Αὐτρωτὴν ὁμολογεῖ ἑκάστη. Ἀλλ' αἱ ἀδελφαὶ, ὅταν μάλιστα σέβωνται τὴν γέννησιν ἑαυτῶν, ἀγαπῶσι καὶ τιμῶσιν ἀλλήλας, οἱανδήποτε καὶ ἂν ἔχωσιν ἑκάστη αὐτῶν διάφορον τύχην. Ἂς προσηλυτίζωσιν, ἐὰν θέλωσιν, οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι τὰ μὴ χριστιανικὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης, ἐὰν ἔχωσιν ἀληθῶς ζῆλον χριστιανικὸν, πνευματικὸν, καὶ ὄχι τὴν φαινομένην ἄθρησκον ὁρμὴν αὐτῶν πρὸς τὰ ὑλικὰ καὶ παχυλὰ συμφέροντα. Ἀλλὰ καὶ τὸν προσηλυτισμὸν τοῦτον συμφέρει νὰ ἐνεργῶσιν ἁπλῶς διὰ λόγου σοφοῦ, πειστικοῦ πρὸς τοὺς σοφωτέρους τῶν ἀλλοθρήσκων, καὶ ὄχι διὰ παντοίων κπὶ πολλάκις ἀθεμίτων καὶ ἀπρεπῶν σκευωριῶν καὶ μηχανευμάτων, ἢ διὰ χρυσίου, πρὸς ἀπαιδεύτους καὶ ἀνηλίκους.

Λανθάνονται ὅμως μεγάλως οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι, ἐαν, σοφισθέντες αὐτοὶ ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, θεωρῶσιν ἄσοφον καὶ ἀδύνατον τὴν νῦν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀπολέσασαν ἐν μέρει ἐκ τυχαίων περιστάσεων καὶ λαὸν καὶ σοφίαν καὶ ἄλλην δύναμιν. Ἀπόδειξις τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας καὶ ἰσχύος τῆς ἐκκλησίας ταύτης εἶναι πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτὴ ἡ νῦν ὕπαρξις καὶ πρόοδος αὐτῆς ἐν μέσῳ πολλῶν καὶ μεγάλων προσβολῶν ἔκτε τῆς Δύσεως καὶ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς. Τὶ κατόρθωσεν ὁ Λατινισμὸς, ἐπιβουλευθεὶς ἐχθρικότατα τὴν Ὀρθοδοξίαν, καὶ ἀφοῦ ἐκυρίευσε προσκαίρως τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως [τὸν ὁποῖον ἐποφθαλμιᾷ μέχρι νῦν ἀναμφιβόλως], καὶ τὸν τῆς Οὐγγαρίας, ὅπου ὑπάρχει σωζόμενος ὁ παλαιὸς ὀρθόδοξος λαὸς, καὶ ἀφοῦ ἐπροσπάθησε νὰ κυριεύσῃ ἄλλοτε τοὺς ὀρθοδόξους θρόνους τῶν Σέρβων τῶν Ῥώσσων, τῶν Βλάχων καὶ παλαιότερα τῶν Βουλγάρων; Ὁ Λατινισμὸς καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ Πολωνοὶ παραπονοῦνται σήμερον, ὁπωσοῦν εὐλόγως, δι' ὅσους θρησκευτικοὺς περιορισμοὺς πάσχουσιν ἐντὸς τῆς Ῥωσσικῆς ἐπικρατείας, λησμονοῦντες ὅμως, οἱ εὐλογημένοι, ὅσα κακὰ ἐπροξένησαν ἄλλοτε εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ἵνα προσηλυτίσωσιν αὐτὴν οἱ Πολωνοὶ αὐτοὶ, μετὰ τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Ῥώμης καὶ τῶν Ἰησουϊτῶν. Τὶ κατόρθωσαν αἱ Λατῖνοι κατέχοντες ἄλλοτε τὰς Ἀθήνας, τὴν Πελοπόννησον, τὴν Ἑπτάνησον, τὴν Κρήτην καὶ πρότερον τὴν Ῥόδον, τὴν Κύπρον, τὴν Χῖον, τὴν Ναξον καὶ ἄλλα μέρη ὀρθόδοξα: Ἀντὶ νὰ παύσωσι τὴν Ὀρθοδοξίαν, καθὼς ἐπιμελοῦντο καὶ ἀπήτει ἡ Ῥώμη, οἱ Βενετοὶ ἐμελέτησαν ποτὲ σπουδαίως νὰ ἐναγκαλισθῶσι τὴν Ὀρθοδοξίαν, ὡς ὁμολογοῦσιν αὐτοὶ οἱ Λατῖνοι συγγραφεῖς τῆς Βενετικῆς ἱστορίας. Αὐτὸ τοῦτο ἐσκέφθησαν ποτὲ καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Πολωνίας, καὶ αὐτῆς, ὡς λέγεται, τῆς Αὐστρίας, ἀλλὰ ἐμποδίσθησαν ἐκ διαφόρων περιστάσεων. Πολλοὶ τῶν σοφῶν Γάλλων φρονεῦσι καὶ λέγουσιν, ὅτι ἐσύμφερεν ἐξ ἀρχῆς καὶ εἰς τὸ ἔθνος αὐτῶν ν' ἀκολουθήσῃ τὸ δόγμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὄχι τὸ τῆς Ῥώμης Τοσαύτη τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ δικαίου ἡ ἰσχύς. Ἡ Ὀρθοδοξία καὶ πάσχουσα καὶ ζημιουμένη προσκαίρως νικᾷ ἐντέλει πᾶσαν ἐναντιότητα διὰ μόνον τοῦ λόγου καὶ τῆς ὑπομονῆς κατὰ τὸ χριστιανικόν.

Ἡ Ὀρθοδοξία ἔχει σήμερον μίαν αὐτοκρατορίαν, ἓν βασίλειον, πέντε ἡγεμονίας καὶ μίαν αὐτόνομον πολιτείαν, προστατευομένην ὑπὸ Διαμαρτυρομένων, οἵτινες δὲν ἠδυνήθησαν ἕως τώρα ὡς καὶ οἱ Λατῖνοι, οὐδὲ θέλουσι δυνηθῆ ποτὲ νὰ προσηλυτίσωσιν αὐτήν. Ἡ Ὀρθοδοξία προχωρεῖ πολὺ ἐντὸς τῆς Ῥωσσικῆς ἐπικρατείας καὶ ἀλλαχοῦ ὀλίγον τι. Ἔχει δὲ πιθανῶς σήμερον ὡς 80 ἑκατομμύρια ψυχῶν, καὶ πολλὰς ἐλπίδας περὶ μελλούσης αὐξήσεως. Αὐτὴ ἔχει καὶ θέσιν μεσαίαν, κεντρικὴν ἐν τῷ παλαιῷ κόσμῳ, καὶ ἀληθῶς θρησκευτικὴν πεποίθησιν, [ἡ ὁποία σχεδὸν ἐξέλιπε ἀπὸ τοὺς Λατῖνους καὶ τοὺς Διαμαρτυρομένους], φυλάττουσα τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν καὶ πλεονεκτοῦσα τὸ ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἱστορίας ἐντιμον πρεσβεῖον.

Ὁ Λατινισμὸς ἔχει σκορπισμένους εἰς διάφορα τοῦ κόσμου μέρη ὡς 120, τὸ πολὺ 125, ἑκατομμύρια ὀπαδῶν. Ἀλλὰ πολλοὶ κατοικοῦντες τὴν Ἀμερικὴν, ἢ ὑπήκοοι ὄντες τῶν Διαμαρτυρομένων, προσθέτουσι μηδὲν ἢ μικρὸν εἰς τὴν δύναμιν τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Πρόσθες ὅτι πολλοὶ Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ καὶ ἄλλοι Λατῖνοι δὲν ἔχουσιν ἀληθῶς καμμίαν θρησκείαν, σεβόμενοι ἐξίσου καὶ ἴσως περισσότερον τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην παρὰ τὸν Πάπαν. Πρόσθες ἔτι, ὅτι ὁ Λατινισμὸς χάνει κατ' ὀλίγον οὐ μόνον ἐν τῇ Ῥωσσικῇ Ἐπικρατείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ.

Οἱ δὲ Διαμαρτυρόμενοι, ὄντες οἱ πάντες ὡς 66 ἑκατομμύρια, καὶ σκορπισμένοι ὁμοίως εἰς ὅλον τὸν κόσμον, εἶναι κατατετμημένοι εἰς διαφόρους ἐκκλησίας, ὑποδιαιρουμένας κατὰ καιροὺς ἐπ' ἄπειρον, καὶ πολλάκις ὑφορώσας ἀλλήλας καὶ ἀντιμαχομένας. Οὗτοι μάλιστα δὲ οἱ λεγόμενοι Ἐπισκοπικοὶ, ἀπέχουσιν ὀλίγον ἀπὸ τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ εἶναι ἐλπιζόμενον νὰ προσέλθωσιν εἰς αὐτὴν εὐκολότερον, ὡς καὶ οἱ Λατῖνοι, ὅσοι ἀποκρούουσιν εὐλόγως τὴν δεσποτείαν καὶ κοσμικὴν ἐξουσίαν τοῦ Ῥώμης ἐπισκόπου.

Οἱ Ἀρμένιοι ἔχοντες μεθ' ἡμῶν παλαιὰν συγγένειαν καὶ φιλίαν ἐθνικὴν καὶ θρησκευτικὴν, ἀριθμοῦνται ὡς 5 ἑκατομμύρια τὸ πολὺ, σκορπισμένοι ὅμως εἰς ὅλον τὸν κόσμον οἱ δυστυχεῖς, καὶ μὴ ἔχοντες πούποτε αὐτόνομον κράτος. Ἡ παλαιὰ τοῦ ἔθνους τούτου πρωτεύουσα, πολιτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ, λεγομένη Ἀρτάξατα [Ἀρμενιστὶ Ἀρδασάδ], ὅπου ἡ μεγάλη μονὴ αὐτῶν, ἐν ᾗ ἔδρευε ὁ πρωτεύων ἐν αὐτοῖς Πατριάρχης πρὰ τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν ὄρος Ἀραράτ, κεῖται σήμερον ἐν τῇ Ῥωσσικῇ Ἐπικρατείᾳ. Οἱ Ἀρμένιοι, ἀγαθοὶ καὶ πιστοὶ χριστιανοὶ τῆς Ἀσίας, ἀπέχοντες πολυ ὀλίγον ἀπὸ τὴν Ὀρθοδοξίαν, συμβιβάζονται μεθ' ἡμῶν προθυμότερον καὶ ἀσμενέστερον, παρὰ μετὰ τῶν Λατίνων καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων, οἵτινες δὲν παύουσιν ἐνοχλοῦντες καὶ αὐτοὺς, ὡς ἡμᾶς, διὰ σκοποὺς προσηλυτικοὺς, ὑλικοὺς, κατακτητικοὺς, ὡς προείπομεν. Ἴσως οἱ Ἀρμένιοι ζητήσωσι ποτὲ τὴν ἕνωσιν αὐτῶν μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων, ὡς συμφέρουσαν αὐτοῖς κατὰ πολλοὺς λόγους. Ἐν τοσούτῳ σκάνδαλα προσηλυτικὰ μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἡμῶν δὲν ὑπάρχουσι ποτέ. Ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία διὰ πολλῶν μηχανημάτων καὶ μόχθων κατόρθωσε νὰ προσηλυτίσῃ ἕως τώρα ὑπὲρ τὰς 200000 Ἀρμενίων, ὡς λέγεται. Ἄλλα δὲν εἶναι πιθανὸν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ κατορθώσῃ τὶ πλέον, διότι τὸ ἔθνος αὐτὸ ἐκπαιδευόμενον ὁσημέραι, κατανοεῖ βέλτιον τὴν θέσιν καὶ τὰ συμφέροντά του, διασῶζον πιστότερον τὴν ἐθνικότητά του.

Οἱ Νεστοριανοὶ εὐάριθμοι ὄντες κατὰ τὴν Ἀσσυρίαν [Διαρβεκὶρ], χώραν τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας πρὸς νότον τῆς Μεγάλης λεγομένης Ἀρμενίας, ἐνοχλοῦνται κατὰ καιροὺς ὑπὸ τῶν Κυρτίων καὶ τῶν προσηλυτιστῶν Λατίνων ἢ Διαμαρτυρομένων.

Ἐκ δὲ τῶν Εὐτυχιανῶν, οἱ μὲν Κόπται, οἱ παλαιοὶ τῆς Αἰγύπτου κάτοικοι, σώζοντες διεφθαρμένην καὶ τὴν παλαιὰν Αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν, ἀριθμοῦνται περίπου εἰς 600,000 ψυχῶν, ὑποκείμενοι ὄντες εἰς τὴν Κυβέρνησιν αὐτοῦ τοῦ τόπου. Οἱ δὲ Ἀβυσσηνοὶ (Χαμπέσοι), οἱ τῶν παλαιῶν Αἰθίοπες, οἱ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων κατακτήσαντες τὴν Αἴγυπτον, εἰσὶ πολυάριθμοι, ὡς 6 ἢ 7 ἑκατομύρια κατά τινας, σώζοντες ἐκ παλαιοῦ καὶ τὴν περιτομήν. Διὰ τὴν παλαιὰν μεθ' ἡμῶν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν σχέσιν τὰ ἔθνη ταῦτα, μόνα σχεδὸν χριστιανικὰ ἐν τῇ Ἀφρικῇ, διάκεινται φιλικότερον πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους, παρὰ πρὸς τοὺς Λατίνους καὶ τοὺς Διαμαρτυρομένους, οἵτινες, ἐπισκεπτόμενοι αὐτὰ, σκανδαλίζουσι πολλάκις ἕνεκα προσηλυτισμοῦ. Οἱ Κόπται καὶ οἱ Ἀβυσσηνοὶ χριστιανοὶ, ἐπισκεπτόμενοι τὸ ὄρος Σινὰ καὶ τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ, κατεχόμενα ὑπὸ τῶν ἡμετέρων, προσφέρονται, ὡς λέγεται, πρὸς αὐτοὺς πολὺ εὐνοϊκῶς, ἀποδεικνύοντες σέβας πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ὄχι πρὸς τὴν Ῥώμην, ἢ ἄλλας ἐκκλησίας.

Οὕτως ἔχων περίπου ὁ Χριστιανισμὸς, περιλαμβάνει σχεδὸν 300 ἑκατομύρια ψυχῶν, τουτέστιν ὑπὲρ τὸ τρίτον τοῦ ὅλου γένους τῶν ἀνθρώπων, συμποσουμένου κατὰ τὰς πιθανοτέρας εἰκασίας εἰς 800 ἑκατομμύρια. Εἶναι δὲ πρὸς τὸν Μωαμεθανισμὸν ὡς 3 πρὸς 1. Πρὸς τούτοις ὁ Χριστιανισμὸς κατέχει μέρος πολὺ καὶ φύσει ὀχυρὸν τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Νοτασίαν καὶ πολλὰς ὠκεανικὰς νήσους, μεγάλας καὶ μικρὰς, ἔχων καὶ τὴν σοφίαν, τὰς τέχνας, τὸν πλοῦτον, τὴν θαλασσοκρατίαν καὶ ὑπηκόους πολλοὺς ἐκπασῶν τῶν ἄλλων θρησκειῶν, Ὁ Χριστιανισμὸς προβαίνει κατ' ὀλίγον ὁσημέραι ὁ μὲν Ὀρθόδοξος εἰς τοὺς ἀλλοθρήσκους ἢ αἱρετικοὺς τῆς Ῥωσσικῆς ἐπικρατείας ὑπηκόους καὶ εἰς τὰ βόρρεια τῆς Κίνας, τῆς Ταρταρίας καὶ εἰς τοὺς τόπους τοὺς ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας κατεχομένους ἐν τῇ Ἀμερικῇ ὁ δὲ Λατινικὸς κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Κίναν καὶ τὴν Ἀλγερίαν, ὡς λέγεται, καὶ εἴπου ἀλλαχοῦ, ζημιούμενος ὅμως καθ' ἑκάστην ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὁ δὲ Δουθηρανικὸς ἐν ταῖς Ὠκεανικαῖς νήσοις καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ, κατεχομένῃ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων καὶ ἐν τῇ Ἀρσβίᾳ, (τῆς ὁποίας κατέχουσιν οἱ Ἄγγλοι, καλῶς ὀχυρωμένην, τὴν ἄκραν Ἀδένην], σήμερον δὲ ἐν Ῥώμῃ καὶ τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ, ὡς ἄδεται, καὶ εἴπου ἀλλαχοῦ.

Σημειωτέον ἐν τέλει, ὅτι κατὰ τὰ φαινόμενα, ἐν τῇ Ἀσίᾳ, τῇ μεγίστῃ τῶν τῆς οἰκουμένης ἠπείρων, ἐπικρατήσουσιν ἐν τῷ μέλλοντι πρὸ πασῶν τῶν ἄλλων θρησκειῶν ὁ Χριστιανισμὸς ὁ Ὀρθόδοξος καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς, καὶ ἑπομένως ἀποβήσονται μάταιαι αἱ τοῦ Λατινισμοῦ καὶ τοῦ Δουθηρανισμοῦ προσηλυτικαὶ ἀπόπειραι κατὰ τὴν ἤπειρον ταύτην καὶ μάλιστα τοὺς τόπους, ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ Ὀρθοδοξία. Πρὸς τὶ λοιπὸν σκανδαλίζετε τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ὦ σοφώτατοι καὶ φιλανθρωπότατοι ψευδοκήρυκες τῆς Δύσεως; Τὶ καλὸν κατορθώνετε εἰς τὸν κόσμον, ἐὰν χωρίζετε τοὺς ὁμογενεῖς καὶ συμπολίτας εἰς δύω μερίδας θρησκευτικὰς καὶ διδάσκετε καὶ ἀναγκάζετε αὐτοὺς νὰ μισῶσιν ἀλλήλους, ὡς ἐπραξατε ἐν Σύρῳ, ἐν Τήνῳ, ἐν Χίῳ, ἐν Σμύρνῃ, ἐν Συρίᾳ καὶ ὅπου ἀλλαχοῦ; Τὶ κερδαίνει ἐντεῦθεν ἡ ἐκκλησία σας, ἢ ὁ χριστιανισμὸς ἐν γένει; Δὲν εἶναι σοφώτερον, ἐντιμότερον νὰ ἡσυχάζετε, ὡς ἡμεῖς;

Ταῦτα ἐν συνόψει δεικνύομεν κατὰ τὸ παρὸν πρὸς τοὺς πιστοὺς τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῆς καθολικῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας κατὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀσεβείας καὶ τῶν προσηλυτικῶν τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης ἐνοχλήσεων ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

ΔΕΙΝΑΓΟΡΑΣ.

Ὁ ΑΛΗΘΩΣ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ.

Εἰς τὰ μεγάλα τῶν ἐθνῶν ἠθικὰ, ἢ πολιτικὰ πρὸς τὸ καλὸν κοινήματα, τρία εἴδη ἀνθρώπων ἀναφαίνονται ἐνεργά. Οἱ πρῶτοι, πολλὰ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, ἀφιερόνουσιν ὅλας τῆς ψυχῆς αὐτῶν καὶ τοῦ σώματος τὰς δυνάμεις εἰς τὴν πρὸς τὰ καλὰ μεταβολὴν τοῦ ἔθνους. Αἱ δυνάμεις αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης εἶναι μικραὶ, ἐπειδὴ εἶναι καὶ αὐτοὶ μέλη ἀδυνάτου μερίδος. Ἀλλὰ μεταχειρίζονται τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πατρίδος των.

Τοὺς δευτέρους ἡ ἀνάπτυξις αὕτη δὲν ἀρέσκει παντάπασιν, διότι ἀπὸ μόνην τὴν παλαιὰν κατάστασιν τοῦ ἔθνους ἐτρέφοντο, καὶ ἀπὸ αὐτὴν μόνην ἐδοξάζοντο. Ἐντεῦθεν αἱ θορυβώδεις κατὰ τῆς φιλοσοφίας κραυγαὶ, καὶ

οἱ ἀναίσχυντοι διωγμοὶ κατὰ τῶν ὀλίγων αὐτῆς ὀπαδῶν, καὶ τῆς κοινῆς τοῦ Γένους παιδείας συνεργῶν.

Τοὺς τρίτους, οὔτε τοῦ Γένους ἡ παιδεία, οὔτε οἱ συνεργοῦντες εἰς αὐτὴν εἶναι δυνατὸν ν' ἀρέσωσιν. Εἶναι ὅμως πανουργότεροι παρὰ τοὺς δευτέρους, εὑρισκόμενοι μεταξὺ δύο κακῶν, τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀληθῶς φιλοσοφεῖν, καὶ τῆς ἀπελπισίας τοῦ τρέφεσθαι ἀπὸ τὴν ἀπαιδευσίαν, ἐπινοοῦσι νὰ κάμωσι πραγματείαν τὴν παιδείαν τοῦ Γένους. Ἀποστατοῦσι λοιπὸν εἰς τὸ φαινόμενον ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς των ἐχθροὺς τῆς φιλοσοφίας, ἀπὸ τὴν σχέσιν τῶν ὁποίων οὔτε τροφὴ οὔτε τιμὴ ἐλπίζεται, καὶ γίνονται τῶν ἀληθινῶν φίλων τῆς σοφίας ψευδάδελφοι.

Εἰς ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει νὰ φωτίζεται, ἡ διάκρισις τῶν τοιούτων εἶναι τόσον δύσκολος, ὅσον καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐκ πολλοῦ φωτισμένα ἔθνη εὐδοκιμοῦν πολλάκις, ἂν καὶ πρὸς πολλὰ μικρὸν χρόνου διάστημα, πλέον οἱ πραγματευταὶ παρὰ τοὺς ἀληθινοὺς ἐργάτας τῆς παιδείας.

Εἶναι παλαιὰ, ὄχι σημερινὴ, ἡ δυσκολία τῆς διακρίσεως τοῦ σοφιστοῦ ἀπὸ τὸν ἀληθῆ φίλον τῆς σοφίας. Δύσκολα γνωρίζεται ὁ σοφιστὴς διὰ τὸ περικαλύπτον παντοχόθεν αὐτὸν σκότος· δύσκολα καὶ τῆς σοφίας ὁ φίλος, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κοινοῦ λαοῦ πρὸς τὸ φῶς τῆς φιλοσοφίας.

Ἀλλ' ὅμως εἶναι ἀναγκαία εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἐκπαίδευσιν τοῦ ἔθνους ἡ τοιαύτη διάκρισις· καὶ εἰς μὲν τὴν ἐκπαίδευσιν, διότι ὅσην τιμὴν προσφέρει εἰς τοὺς ἀναισχύντους πόρνους τῶν Μουσῶν, τοσοῦτον ἐμποδίζει τὸν πληθυσμὸν τῶν ἀληθινῶν ἐραστῶν· εἰς δὲ τὴν δόξαν, ἐπειδὴ εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ δοξασθῇ τὸ ἔθνος, ἐνόσῳ δοξάζει τοὺς ἀδόξους, καὶ ὑπορρέει νὰ χειραγωγῆται ἀπὸ σοφιστάς.

Τὴν τοιαύτην διάκρισιν νὰ προξενήσῃ ἄλλο δὲν δύναται παρὰ ὁ πληθυσμὸς τῆς παιδείας. Ὅταν τῶν ἐπιστημῶν τὸ φῶς ἐμβάσῃ καὶ εἰς πολλῶν ἀνεπιστημόνων τὰς κεφαλὰς τὰς ὀρθὰς δόξας, τότε καὶ ὁ κοινὸς λαὸς ἐκ μόνης τῆς ἀναγνώσεως διακρίνει τοὺς ἀληθινοὺς προμνηστὰς τῆς δόξης αὐτοῦ, ἀπὸ τοὺς παρὰ τὸ ἴδιον, ἄλλο μὴ φροντίζοντας συμφέρον.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν οὔτε λαλεῖ οὔτε γράφει, παρὰ εἰς ὅσα ὁπωσδήποτε ἔχει εἴδησίν τινα, οὐδ' ἐπιχειρεῖ τὰ ὑπερβαίνοντα πολὺ τὴν δύναμίν του.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν τότε μόνον γράφει, ὅταν ἐλπίζῃ νὰ ὠφελήσῃ κοινῶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐξαιρέτως τὴν πατρίδα του. Ἰδίου κέρδους ἀφορμὴ εἶναι αἰσχρὸν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ τὸ νοήσῃ. Τιμῆς ἐλπὶς εἶναι συγχωρημένον· ἀλλ' οὕτως, ὥστε νὰ τὴν δέχεται μετ' εὐχαριστίας, προσφερομένην, μᾶλλον ὡς περισσοτέρας ὠφελείας κέντρον, παρὰ ὡς τῆς προξενηθείσης ἀπὸ τοὺς κόπους του πληρωμὴν ὅταν δὲν προσφέρηται, νὰ μὴ τὸν μέλῃ, μηδὲ πρόφασιν ἀργίας νὰ μεταχειρίζωσι τὴν στέρησιν τῆς τιμῆς. *Εἶναι δοῦλος τῆς πατρίδος, καὶ τὴν παρ' αὐτῆς τιμὴν, ἔχει λόγῳ χάριτος.* Ἂν ἡ πατρὶς σιωπήσῃ, πάλιν εὐχαριστεῖ, ὅτι καὶ δὲν τὸν ἀτίμασεν. Ἂν κατὰ δυστυχίαν τὸν ἀτιμάσῃ, λυπεῖται ὄχι τόσον δι' ἑαυτὸν, ὅσον ὅτι ἡ πατρὶς τὸν ἐμποδίζει νὰ τὴν ὠφελήσῃ περισσότερον.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν δὲν κολακεύει οὔτε τὴν πατρίδα, οὔτε καμένα τῶν συμπατριωτῶν. Τὰ μὲν καλὰ ἐπαινεῖ ἀδόλως· τὰ δὲ κακὰ μεμφεται μετὰ παῤῥησίας, καὶ τοὺς προξένους τῶν κακῶν θεατρίζει, ὅταν ἀναισχύντως ἐπιμένωσιν εἰς τὸν κατὰ τῆς φιλοσοφίας πόλεμον.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν τιμᾷ τοὺς μετ' αὐτοῦ συναγωνιζομένους τὸν καλὸν τῆς παιδείας τοῦ Γένους ἀγῶνα, καὶ συντρέχοντας τὸν αὐτὸν εἰς τὰ καλὰ καὶ τίμια δρόμον. Ἐὰν ποτὲ νομίσῃ, ὅτι ἐπλανήθησαν, προθυμεῖται νὰ τοὺς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν. ἀλλὰ καὶ τότε ὄχι κατὰ τρόπον καὶ λόγον ἀγροικικὸν, ἀλλὰ μετ' εὐσχημοσύνης καὶ ἱλαρότητος καὶ ἀνθρωπότητος [*], καὶ ἁπλῶς, ὡς ἐπιθυμεῖ ἀδελφὸς ἀδελφὸν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν πτῶσιν.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν λαλεῖ καὶ γράφει μὲ σκοπὸν, ὄχι νὰ ἀρέσῃ τὸν ἀπαίδευτον ὄχλον, τοῦ ὁποίου τὴν τιμὴν στοχάζεται ὡς τιμὴν κακοῦ κριτοῦ, ἀλλὰ νὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα του· καὶ ἂν ἡ πατρίς του κατὰ δυστυχίαν δὲν ἔχῃ πλὴν ὀλίγους ἢ καὶ μόνον ἕνα πρόσφορον κριτὴν του, προτιμᾷ τούτου τὴν σιωπὴν ψῆφον, παρὰ πολλῶν ἀνθρωπίσκων κρότον, εἰς τὸν ὁποῖον ἠδύνοντο τῶν σοφιστῶν τὰ ὦτα.

Ἀλλ' εἶναι ταχὺ ἀνάγκη ὁ πληθυσμὸς τῆς παιδείας, νὰ προξενήσῃ τὴν ὀρθὴν περὶ τῶν πραγμάτων κρίσιν, καὶ νὰ διακρίνῃ τὸν σοφιστὴν ἀπὸ τὸν ἀληθῆ φίλον τῆς σοφίας, ὄχι βέβαια, ἐὰν ὁ πληθυσμὸς τῆς παιδείας δὲν διορθώσῃ ἑνταυτῷ καὶ τὴν παιδικὴν ἀνατροφήν. Δι' ὀρθοὶ δόξαι, ἀρκετὴ σοφία τοῦ κοινοῦ λαοῦ, τότε μόνον εἶναι στοθεραὶ, ὅταν τὰς ἀποκτήσῃ σύνωρα εἰς αὐτὴν τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

ΠΡΙΑΪΝΗΤΟΣ.

Κατὰ τὰ σύνορα τῆς Αὐστριακῆς Σελεσίας πλησίον τοῦ πολιχνίου Φραϋβάλλου, κεῖται τὸ χωρίον Γρειφέμβεργον (Greifenberg) ἐπὶ τοῦ κατηφόρου λόφου τινὸς δασώδους, ὅστις ἐπὶ πολὺ κρύπτει αὐτὸ ἀπὸ τὰ τῶν ὁδοιπόρων ὄμματα. Τὸ χωρίον τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ πατρὶς τοῦ περιφήμου ἀνδρὸς, ὁποίου ἐπιχειροῦμεν μικρὰν ταύτην διογραφίαν. Τὰς πεδιάδας τῆς Σελεσίας αἵτινες, ἐκ Νότου πρὸς Βορρᾶν ἐκτεινόμεναι δι' ἐλαφρῶν καμπυλώσεων συγγένονται μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πολωνίας δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ φύσις ἐξήντλησεν ὅλους τοὺς θησαυροὺς της στολίζουσα αὐτῆς. Τοσαῦτα εἶναι τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα πρὸς τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα προσφέρονται.

Εἰς τὸ Γρειφέμβεργον λοιπὸν τοῦτο, εἰς τόσον τοσοῦτον ὑπὸ τῆς φύσεως εὐεργετηθέντα ὡς ἐξ εὐτυχοῦς συμπτώσεως, ἐγεννήθη ὁ τῆς Ὑδροθεραπείας εὑρέτης Πριαίνητος [Πριέσνιτο], τὸν ὁποῖον δυνάμεθα χωρὶς ὑπερβολῆς νὰ συγκαταριθμήσωμεν μετὰ τῶν εὐεργετῶν τῆς κοινωνίας, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ εἰδικὸν πνεῦμα κατώρθωσε ν' ἀναπτύξῃ νέον κλάδον τῆς τοῦ θεραπεύειν τέχνης.

Γεννηθεὶς ὑπὸ χωρικοῦ τινος, μόλις ἔμαθε ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, καὶ ἴσως εἰς τὴν ἀπαιδευσίαν του ταύτην χρεωστεῖ τὴν Ἐφεύρεσιν καὶ τὴν φήμην του. Ἀλλ' ἡ ὀξύνοια, ἡ ὀρθὴ κρίσις, ὁ ἀφελὴς αὐτοῦ χαρακτὴρ καὶ ἡ

[*] Ἡ Παιδία ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Ἀνθρωπότης.

εἰλικρινὴς καρδία, πρὸς δὲ καὶ ἡ σταθερὰ καὶ ἐπίμονος θέλησις, ὅλαι αὗται λέγομεν αἱ λαμπραὶ ἰδιότητες ἀνέδειξαν αὐτὸν ἄνδρα ἔξοχον καὶ ἀνώτερον πάντων τῶν ἄλλων, εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν γενέθλιον αὐτοῦ τόπον (τὸν ὁποῖον καὶ μέχρι τῆς σήμερον κατοικεῖ] παρὰ τὸ ῥητὸν τὸ λέγον „*οὐδεὶς προφήτης ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.*"

Κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτον ἀσήμαντος ὁ πατὴρ αὐτοῦ· ὅστις κατεγίνετο εἰς μικρόν τι ξενοδοχεῖον, τὸ ὁποῖον εἶχε, καὶ εἰς τὸ καλλιεργεῖν κτῆμά τι, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἡ πατρικὴ αὐτοῦ κληρονομία, τὸν μετεχειρίζετο ὡς συμβοηθόν. Διηγοῦνται δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐν Γρειφεμβέργῳ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατεγίνετο εἰς τὸ θεραπεύειν τὰ ζῶα, αἱ δὲ εἰς τοῦτο ἐπιτυχίαι αὐτοῦ ἐπρόδιδον τὴν κλίσιν, τῆς ὁποίας σήμερον δρέπομεν τοὺς καρπούς· οἱ γεωργοὶ ἤρχοντο ἀπὸ τόπους μεμακρυσμένους νὰ λάβωσι τὴν συμβουλήν του. Ταῦτα δὲ ὑπῆρξαν τὰ προοίμια τῆς φήμης, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ἐπαξίως μετὰ ταῦτα ἀπέκτησε.

Συμβὰν τὰς δυσαρεστέρας δυνάμενον νὰ λάβῃ συνεπείας προώρισε τὸ μέλλον του. Κατὰ τὸν καιρὸν τῆς χορτοκοπίας, ἐνῷ ὁδήγει τὴν ἅμαξαν ἐλακτίσθει ὑπὸ τοῦ ἵππου εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀναίσθητος ἔπεσεν ὑπὸ τὸν τροχὸν ὅτε δὲ οἱ γείτονες ἔδραμον νὰ τὸν βοηθήσωσιν, αἱ δύο του πλευραὶ ἦσαν τεθραυμέναι. Δύο ἰατροὶ τοὺς ὁποίους εἶχον προσκαλέσει ἐκ τοῦ Φραϋβάλλου, ἔκριναν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο σοβαρώτατον, ἔδοσε καθεὶς κατὰ τὴν συνήθειαν μακρὰς διαταγὰς, καὶ μόνον κατὰ τοῦτο ἔμειναν σύμφωνοι, ὅτι ὁ ἀσθενὴς ἔσται φιλάσθενος καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν, τὸ ὁποῖον φρίκην ἐπροξένησεν εἰς αὐτόν· Δὲν ὑπεταχθῇ ὅμως εἰς τὴν καταδίκην του, διότι ἡ ὀξύνοια καὶ ὀρθὴ κρίσις του εἶχεν ἀνακαλύψει πολλὰ μυστικὰ, ἀλλ' ἠθέλησε καὶ εἰς ἄλλα νὰ καταφύγῃ μέσα, καὶ ἐπεχείρησε μόνος τὴν θεραπείαν του.

Μόλις εἶχον ἀναχωρήσει οἱ ἰατροὶ, κατώρθωσεν, ὑπερνικῶν τοὺς πόνους διὰ τῆς γενναιότητος, νὰ συρθῇ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ μετὰ κόπου προσηλούμενος ἐπί τινος ἀκινήτου ἐπίπλου, ἐπροσπάθει ν' ἀνυψώσῃ τὰς τεθραυμένας αὐτοῦ πλευρὰς, καὶ νὰ ἐπιχειρήσῃ μόνος τὸν κατατρισμὸν αὐτῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ ἀτρόμητος ἀσθενὴς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κλίνην του, ἐπέθεσεν ἐπὶ τῶν πληγῶν του σπόγγον πλήρη ψυχροῦ ὕδατος, καὶ περιετύλιξε τὸ στῆθός του διὰ πανίου ἐβρεγμένου, ἀντὶ δὲ πτισάνης ἔπιεν ὕδωρ ψυχρὸν ἀνὰ μικρὰς πόσεις. Ἵνα δὲ προλάβῃ τὴν φλόγωσιν καὶ τὴν θέρμην, ἠκολούθησεν αὐστηρὰν δίαιταν καὶ ἐκράτησεν ἄκραν σιωπήν. Ἀφοῦ μετ' ἀκριβείας καὶ ἐπιμονῆς ἠκολούθησε τὸν τρόπον τοῦτον, μετὰ ἑξ ἑβδομάδας οὐχὶ μόνον ἰατρεύθη, ἀλλὰ καὶ νέον θεραπείας τρόπον εὑρῆκε.

Τοῦτο πάντας ἐξέπληξε καὶ ἡ θεραπεία μέγαν ἔκαμε κρότον. Πλῆθος χωλῶν συνέῤῥευσαν εἰς Γρειφέμβεργον, ὁ δὲ Πριαίνητος ἀνεπαισθήτως ἔγινεν ἰατρός. Ἀλλ' ὡς εἴπομεν ἦτον ἄνθρωπος ἰσχυρᾶς θελήσεως καὶ ἀγαθῆς καρδίας· δὲν ὠπισθοδρόμησε λοιπὸν ἀπέναντι τῶν χρεῶν καὶ τῶν κινδύνων τοῦ ἀπροόπτου αὐτοῦ σταδίου του.

Ἐφαίνετο δὲ πρὸ πολλοῦ ἐκ τῶν ἐνασχολήσεων τῆς ζωῆς του εἰς τοῦτο προορισμένος. Τὸ 1826 ἤρχισε νὰ ἐκτείνῃ τὴν μέθοδον τὴν ὁποίαν κατ' ἀρχὰς ἐπὶ μόνου ἑαυτοῦ του εἶχε δοκιμάσει καὶ ἐπὶ τῶν ζώων. Ἐσπούδαζε μετὰ προσοχῆς τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως τοῦ ὕδατος ἐπὶ τοῦ σώματος, μετεχειρίζετο τὰς ἀπονίψεις, ἐντρίψεις καὶ ἐπιστάξεις, καὶ διώριζε τὴν πόσιν αὐτοῦ· βαθμηδὸν δ' ἀνεκάλυπτε τὰς ποικίλας ὠφελείας, τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ παράξῃ πρὸς ἰατρείαν πολλῶν χρονικῶν ἀσθενειῶν, τὸ μέσον τοῦτο, τὸ τοσοῦτον φυσικὸν ὅσον καὶ παρημελημένον.

Ἀλλ' ἴσως ὁ Πριαίνητος δὲν εἶναι ὁ πρῶτος ἀνευρὼν τὴν ἰδιότητα ταύτην τοῦ ὕδατος, διότι καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων ὁ Ἱπποκράτης, ὁ Γαληνὸς, ὁ Ἀβικένας καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Ὄφμανος, ὁ Βράων ὁ Βαγλίβης, ὁ Ἕρτιος ὁ Wright, ὁ Τισσότης, ὁ Ῥεκαμήριος (Recamier) ὁ Αυπέτριος (Dupuytren), καὶ πολλοὶ ἄλλοι, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μᾶς διαφεύγουσι τὴν μνήμην, δὲν ἠρνήθησαν τὴν θεραπευτικὴν τοῦ ὕδατος ἰδιότητα. Ἀλλ' ὁ πρῶτος οὗτος ἐπιτυχῶς μετεχειρίσθη αὐτὸ εἰς διαφόρους θερμοκρασίας καὶ διὰ διαφόρους διαθέσεις τοῦ σώματος, εἰς τὰς ὁποίας ἀντὶ ὠφελείας, πᾶς τις ἠδύνατο νὰ ὑποπτευθῇ, ὅτι βλάβην ἤθελον προξενήσει. Εἰς ὀλίγα λοιπὸν ἔτη ἀπήλαυσε μεγάλην φήμην, τῆς ὁποίας ἄλλως ἐφαίνετο ἄξιος. Μετά τινος δὲ τῶν συγγενῶν του, τὸν ὁποῖον συμπαρέλαβε, μετέβαινεν ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ἐπισκεπτόμενος τοὺς ἀσθενεῖς, ἔτι δὲ καὶ τὰ ζῶα αὐτὰ πρὸς ἐνθύμησιν, φαίνεται, τῶν πρώτων αὐτοῦ δοκιμῶν. Διαβαίνοντα δὲ, πλῆθος ἀσθενῶν περιεκύκλου, καὶ ἔκραζον: Κύριε, ἰάτρευσόν μας!

Ἀλλ' αἱ Σχολαὶ καὶ αἱ Ἀκαδημίαι εἶναι φθονεραὶ καὶ ταχέως ἡ τοῦ Πριαινήτου δόξα διήγειρεν ἀμπεδολίας εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἰατροὺς ἀπὸ φθόνου προερχομένας. Καταμηνυθεὶς ὡς ἐπικίνδυνος ἀγύρτης, πολλάκις κατεδιώχθη ὑπὸ τῆς Πρωσσικῆς ἀστυνομίας, τολμήσας δὲ νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τῆς Αὐστριακῆς Ἐπικρατείας, δὶς καὶ τρὶς προσεκλήθη εἰς τὰ δικαστήρια. Ἡ μεθοδὸς του ὑπέστη αὐστηρὰν ἐξέτασιν, ἠρεύησαν καὶ τὰ παραμικρότερα, ἐπιμελῶς δ' ἐζήτησαν τοὺς σπόγγους, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζετο, ἑωσότου ἐβιάσθησαν νὰ ὁμολογήσωσι τὸ ἀβλαβὲς τῆς ὑδροθεραπείας. Ἀθωωθεὶς δὲ εἶπεν εἰς τοὺς δικαστὰς· Ἐπειδὴ ἠθέλησαν νὰ εἴπωσι, ὅτι οἱ σπόγγοι μου ὑπέκρυπτον ἄλλο τι φάρμακον, δὲν θέλω πλέον τοὺς μεταχειρισθῆ, ἀλλὰ θέλω πράττει τὴν ἔντριψιν διὰ τῆς χειρός μου.

Πολλάκις ἔγινεν λόγος περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Αὐστρίας, ἐπίσημοι δέ τινες ἤρχισαν νὰ μακαρίζωσιν ἑαυτοὺς, διότι εἶχον μεταχειρισθῆ τὸ σύστημα. Τέλος τὸ πρᾶγμα ἔφθασεν εἰς τὰ ὦτα τοῦ Αὐτοκράτορος ὁ δὲ ἡγεμὼν οὗτος θελήσας νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ἀληθείας, ἔπεμψεν εἰς Γρειφέμβεργον τὸν ἰατρόν αὐτοῦ Τύρκεμον (Turquem), μέλος τοῦ Αὐλικοῦ συμβουλίου, ὅστις ἐπιστρέψας εἰς Βιέννην ὡμολόγησε μετ' ἀμεροληψίας, ὅ,τι εἶχεν ἰδεῖ καὶ παρατηρήσει, καὶ ὅτι εἶχε κάμει τὴν δοκιμὴν καὶ ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του· ἡ δὲ ἔκθεσίς του αὕτη ἔγινεν αἰτία τοῦ νὰ λάβῃ ὁ Πριαίνητος, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὁποίου εἶχε κάμει ὅλας τὰς δοκιμὰς, Αὐτοκρατορικὸν δίπλωμα, δι' οὗ τῷ συνεχωρεῖτο νὰ θεραπεύῃ πάντα ἀσθενῆ, οὐδὲν ὅμως ἄλλον ἰατρικὸν μεταχειριζόμενος, καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ ἐπιχειρήσῃ χειρουργικὴν πρᾶξιν.

Τοῦτο ἀφοῦ κατωρθώθη δὲν ἔμενεν εἰς τὸν Πριαίνητον παρὰ νὰ δρέψῃ τοὺς καρποὺς τῶν κόπων του. Ἡ ἐκδοκιμασία αὕτη τῆς αὐλῆς ἔγινεν αἰτία ν' αὐξήσῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς αὐτὸν προστρεχόντων ἀσθενῶν. Ἰάτρευσε δὲ πλουσιώτατα ὑποκείμενα, τὰ ὁποῖα πολλὰ τῷ ἐπρόσφερον ὡς δείγματα εὐγνωμοσύνης, ἂν καὶ οὐδεμίαν παρα

τῶν ἀναριθμήτων ἀσθενῶν ἀμοιβὴν ἀπῄτει, κατήντησεν ὑπέρπλουτος καὶ ἔχαιρε Τιμαριωτικὰ δικαιώματα. Πλούσιος δὲ γενόμενος δὲν ἐλησμόνησεν ὁποῖος πρὶν ἦτο, ἀλλὰ ὡς καὶ πρότερον, πολλάκις ἐπεσκέπτετο καὶ ἰάτρευε τὰ κτήνη τοῦ γείτονος αὐτοῦ γεωργοῦ, τοῦ ὁποίου εἶχε διαμείνει φίλος.

Ἡ ὑδροθεραπεία δὲν ἀνθεῖ τώρα ὀλιγώτερον ἢ ἐπὶ τοῦ Ἐφευρετοῦ αὐτῆς. Τὸ 1830 ὁ Πριαίνητος ἠρίθμει μόνον 60 ἀσθενεῖς, τὸ 1835, 342, τὸ δὲ 1840, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ηὐξήνθη εἰς 1576. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης ὁ Πριαίνητος δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ τοὺς αὐξήσῃ, διότι ἤθελε νὰ ἐπισκέπτηται πάντας μετὰ τῆς αὐτῆς προσοχῆς. Ὅμοια δὲ τοῦ ἐν Γρειφεμβέργῳ καταστήματα συνεστήθησαν οὐχὶ μόνον εἰς διαφόρους τῆς Γερμανίας χώρας, ἀλλ' εἰς τὴν Σαβοΐαν, τὸ Βέλγιον καὶ αὐτὴν τὴν Ἀγγλίαν.

Καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν ἔτι, ὅπου συνήθως ἀποστρέφονται τὰς ἐπιστημονικὰς καινοτομίας συνεστήθησαν ἐσχάτως πολλὰ ὑδροθεραπευτικὰ καταστήματα εἰς Λούγδουνον, Τροΐαν, [Lyon, Troyé]. Παρισίους καὶ Νευΐλλον.

Γ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Ο ΛΕΥΚΑΔΙΟΣ.

Ἐνίοτε οἱ νομιζόμενοι σοφοὶ καὶ συνετοὶ τῶν ἀνθρώπων λέγουσιν ἢ πράττουσιν ἄσοφα καὶ ἀσύνετα, καὶ ἐξ ἐναντίας οἱ φαινόμενοι παράφρονες ἔχουσιν ἐνίοτε λόγους καὶ ἔργα ἐμφρόνων. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ἐν τοῖς αὐτονομουμένοις Ἕλλησιν ὁ φημιζόμενος ἐπὶ Κυβερνήτου καὶ Ἀντιβασιλείας φρενοβλαβὴς Σπυρίδων ὁ Λευκάδιος, περὶ οὗ διηγοῦντο πολλὰ, ἐξ ὧν σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὰ ἑφεξῆς.

Ἀναβὰς ποτὲ ἐπὶ λίθου ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν ὁ Σπυρίδων οὗτος ἐφώναζε πολλάκις, θεωμένων καὶ ἀκουόντων πολλῶν κοινολαϊτῶν. *Ἀθηναῖοι, ὦ Ἀθηναῖοι, φεῦ! ποῦ εἶσθε βρὲ Ἀθηναῖο!* Προσελθόντες λοιπὸν εἶπον τινὲς τῶν ἐντοπίων Ἀθηναίων, [τουτέστι τῶν παλαιῶν κατοίκων τῆς πόλεως], ἰδοὺ ἤλθαμεν, τί μᾶς θέλεις; *Ὦ τῆς ἀθλιότητός σας, τοὺς ἀπεκρίθη ὁ Σπυρίδων, ἐγὼ δὲν φωνάζω σᾶς, ἐπειδὴ δὲν εἶσθε σεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ τοὺς παλαιοὺς, τοὺς προπάτοράς σας, διὰ τὰ ἴδωσι τὴν κατάστασίν σας.*

Ἄλλοτε ὁ Σπυρίδων ἐλθὼν εἰς ξενοδοχεῖον ἐν Ἀθήναις μετὰ σκύλλου Παυσανικοῦ, ἐζήτησεν εἰς χωριστὸν δωμάτιον δύω ἀνθρώπων φαγητὸν, τὸ ὁποῖον πληρώσας, παρήγγειλε τὸν σκύλλον νὰ σταθῇ πιστὸς φύλαξ τῆς τραπέζης, μέχρις οὗ ἐπιστρέψῃ, ἵνα συμφάγωσι, καὶ ἀνεχώρησε, κλείσας τὴν θύραν. Ὁ σκύλλος, εὑρεθεὶς μόνος ἐν τῷ θαλάμῳ, κατέφαγε καὶ κατεσκόρπισε τὰ φαγητά. Ἐπανελθὼν μετ' ὀλίγον ὁ Σπυρίδων ὀργίζεται, ἐπιπλήττει τὸν σκύλλον διὰ την αὐθάδειαν καὶ ἀπληστίαν του καὶ ἀφοῦ τὸν ἔδειρεν ἀνιλεῶς ἐπιλέγων· *μωρὲ σκύλλε, κάμνεις καὶ σὺ, ὡς τοὺς συμπατριώτας σου τοὺς Παυσανιούς. Ἐγὼ σὲ εἶπα νὰ φυλάξῃς τὰ φαγητὰ, ἔως νὰ καθίσωμεν ὁμοῦ, καὶ σὺ ἐντοσούτῳ τὰ κατέφαγες καὶ τὰ κατεσκόρπισες.* Ταῦτα δὲ λέγων πολλάκις καὶ κτυπῶν, ἀπεδίωξε τὸν σκύλλον, γελώντων τῶν παρευρεθέντων, καὶ μὴ κατανοούντων πάντων τὴν ἰδέαν τοῦ Σπυρίδωνος.

Ἄλλοτε ὁ Σπυρίδων εἰκονίσας ἀξιωματικὸν ἄνδρα ἐν ὀστράκῳ πίνας, περιέφερεν αὐτὴν, ἀνηρτημένην ἀπὸ τῆς ζώνης. Ἐρωτώμενος δὲ τί σημαίνει ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ τὸ ὄστρακον· *ὦ ἀνόητοι, ἔλεγε, δὲν καταλαμβάνετε; Εἶναι ὁ Βασιλεὺς ἐνθρονισμένος εἰς τὴν πεῖναν,* ἐννοῶν τὴν μικρότητα καὶ πενίαν τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἡγεμονικὴν πολυτέλειαν.

Διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα νομισθεὶς ὁ ἄφρων Σπυρίδων ὑπὸ τοῦ ἔμφρονος Διοικητοῦ τῶν Ἀθηνῶν, ὅτι ἀντιπολιτεύεται κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, προσεκλήθη, ἐπεπλήχθη καὶ ἐξορίσθη εἰς τὴν Αἴγιναν, διαταχθεὶς αὐτολεξεὶ, *νὰ μὴ πατήσῃ πλέον εἰς τὰ χώματα τῶν Ἀθηνῶν.* Ὑπόσχεται τοῦτο ὁ Σπυρίδων καὶ μετά τινας ἡμέρας ἐπανέρχεται εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἔχων τὰ πεδιλα γέμοντα γῆς ἐξ Αἰγίνης. Συλληφθεὶς λοιπὸν προσάγεται εἰς τὸν Διοικητὴν, ὅστις χαλεπαίνων ἠρώτησεν αὐτὸν, διατὶ ἦλθε πάλιν, ἀφ' οὗ ὑπεσχέθη νὰ μὴν ἔλθῃ πλέον εἰς τὰς Ἀθήνας; *Καλὲ Διοικητά μου,* τὸν λέγει ὁ Σπυρίδων. *Ἐνθυμεῖσαι τί μὲ εἶπες; Μὲ παρήγγειλες νὰ μὴ πατήσω τὸ χῶμα τῶν Ἀθηνῶν, πλὴν τοῦτο, σὲ βεβαιόνω, τὸ ὁποῖον ἔχω καὶ πατῶ εἰς τὰ πέδιλά μου εἶναι χῶμα τῆς Αἰγίνης καὶ ὄχι τῶν Ἀθηνῶν.*

ΘΗΒΑΣΙΟΝ.

Ἡ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσι παλαιὰ Ἑλληνὶς πολίχνη τῆς Φρυγίας Θηβάσιον, κειμένη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Σαγγαρίου [Σακκαρία] ποταμοῦ, τοῦ ὁρίζοντος τὴν Φρυγίαν ἀπὸ τῆς Βιθυνίας κατά τινας τῶν παλαιῶν συγγραφέων, ἀπέχουσα δὲ ὡ. 10 ὥρας ἀπὸ Δορυλαίου [Ἐσκὶ-σεχέρ] πρὸς ἀνατολὰς, ὑπῆρξεν ἡ πρώτη κοιτὶς ἡ ἀρχὴ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, [ὡς εἴπομεν ἐν τῇ περὶ τῶν Ὀθωμανῶν Σουλτάνων ἐκθέσει τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ τῆς Ἰωνικῆς Μελίσσης], παραχωρηθεῖσα περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης τρίτης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τοῦ τελευταίου Σουλτάνου τῆς μωαμεθανικῆς τοῦ Ἰκονίου ἡγεμονίας, [ἐκτεινομένης μέχρι τοῦ Σαγγαρίου πρὸς δυσμὰς], εἰς τὸν Ἐρθόγρυλον, πατέρα τοῦ Ὀθωμάνου ἢ Ὀσμάνου, τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Ὀθωμανικῆς Μοναρχίας, διὰ κατοικίαν καὶ ἀπόλαυσιν αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτὸν Τούρκων. Ἀποθανόντα δὲ ἔπειτα ἐν Βυζαντίῳ, ὅπου ἦτο φυγὰς, τὸν Σουλτάνον ἐκεῖνον, λεγόμενον Ἀλαδῖνον, διεδέχθη ὁ στρατάρχης αὐτοῦ Ὀσμάνης ὁ Ἐρθογρύλου, μὴ ἀντιποιουμένου τῆς ἡγεμονίας ἄλλου τινὸς ἱκανωτέρου μουσουλμάνου ἐν μέσῳ τῶν Ταταρικῶν τροσβολῶν καὶ τῶν δικαίων ἀντιποιήσεων τοῦ χριστιανικοῦ Βυζαντίου, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν κυριαρχίαν ἀνῆκε πρότερον πᾶσα ἡ Μικρασία.

Τὸ Θηβάσιον λέγεται νῦν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν κατὰ τὸν Κράμμερον καὶ τὸν Χάμηρον Σογούτ-σού, τουτέστιν Ἰτέας ὕδωρ, ἴσως ἕνεκα πηγῆς τινος αὐτόθι, σκιαζομένης ὑπὸ τοῦ δένδρου τούτου Ἐν Θηβασίῳ ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Ὀσμάνου, τοῦ πρώτου

τῶν Ὀθωμανῶν Σουλτάνων, τὸν ὁποῖον ἐπισκέπτονται πολλάκις οἱ Ὀθωμανοὶ χάριν εὐλαβείας. Ἡ πολίχνη ἔχει σήμερον μόλις 80 οἰκογενείας χριστιανῶν ὀρθοδόξων, γεωπόνων καὶ ἐμπόρων, καὶ ἄλλων τόσων περίπου μουσουλμάνων.

ΔΕΙΝΑΓΟΡΑΣ.

Πτωχοδοχεῖον.

Οὕτως ἐλέγοντο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν φιλανθρωπικά τινα καταστήματα, ἱδρυμένα ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοκοίνων χριστιανῶν πρὸς ἐνοίκησιν καὶ περίθαλψιν τῶν πτωχῶν, τῶν ἐνδεῶν, τῶν ἀπόρων. Τοιαῦτα ὑπῆρχον τότε καὶ ἐν Βυζαντίῳ, καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἀναμφιβόλως καὶ ἐν Σμύρνῃ καὶ ὅπου ἄλλαχοῦ. Ὡς μεγάλη κοινότης καὶ φιλάνθρωπος ἔχει καὶ ἡ Σμύρνη Πτωχοδοχεῖον γενόμενον παρὰ τῇ ἀριστερᾷ τοῦ Μέλητος ὄχθῃ δι' ἄλλον σκοπὸν τὸ κατ' ἀρχὰς, συνδρομῇ δὲ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἀοιδήμου Ἀγγέλου Χαϊκάλη Ζακυνθίου, κατοίκου Σμύρνης. Τὸ κατάστημα τοῦτο λέγεται χυδαϊκῶς Μορτάκια, διότι ἐχρησίμευε τὸ κατ' ἀρχὰς ὡς λοιμοκομεῖον. Ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων ὑπάρχει σήμερον Πτωχοδοχεῖον τῆς κοινότητος τῶν Γραικῶν, δεχόμενον ἐνίοτε καὶ ἀλλογενεῖς, ὅπερ δὲν ἔπραξαν ἄχρι νῦν πρὸς τοὺς Γραικοὺς οἱ ἀλλογενεῖς, ἔχοντες ὅμοια καταστήματα καὶ ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Οἱ Σμυρναῖοι Γραικοὶ, καλῶς ποιοῦντες, δέχονται ἀλλογενεῖς νοσηλευομένους ἐνίοτε καὶ ἐν τῷ Γραικικῷ νοσοκομείῳ, ὑπερέχοντι τῶν ἄλλων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὁμοίων καταστημάτων. Σημειωτέον προσέτι ἐν παρόδῳ, ὅτι οἱ Κωνσταντινουπολῖται Γραικοὶ δὲν ἔχουσι πλέον Πτωχοδοχεῖον, οὔτε Ὀρφανοτροφεῖα, ἐνῷ οἱ αὐτόθι ἀλλογενεῖς, καὶ ὀλιγότεροι ὄντες κατ' ἀριθμὸν καὶ ξένοι τρόπον τινὰ εἰς τὸν τόπον, ἔχουσι τὰ πάντα ὁπωσδήποτε. Αἰδὼς, ὦ ἀγαθοὶ καὶ φιλότιμοι Βυζάντιοι!

Περὶ τοῦ Πτωχοδοχείου τῶν Σμυρναίων ἐγένετο ἐσχάτως σκέψις τις νὰ μετατραπῇ εἰς Νεκροταφεῖον ἢ Κοιμητήριον τῶν ἀποθνησκόντων, ἀποπεμπομένου ἐκεῖθεν παντὸς τοῦ πλήθους τῶν ἀστγέων καὶ ἐνδεῶν τῆς πολυανθρώπου ταύτης κοινότητος, ἄνευ προηγουμένης τινος περὶ αὐτῶν προνοίας. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτον ὀρθὸν, οὔτε κατάλληλον τὸ μέρος εἰς ἐνταφιασμὸν· ἐπειδὴ, ἂν πάντως πρόκηται ποτὲ νὰ ἐκλειψῃ ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας τῶν Γραικῶν ὁ ἐνταφιασμὸς κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐνταῦθα παλαιὰν συνήθειαν, συμφέρει καὶ ἁρμόζει νὰ ἐκπτωνται οἱ νεκροὶ πάντες ἔξω τῆς πόλεως εἰς θέσιν πλαγίαν, κατωφερῆ καὶ ἀερικὴν, ὅθεν συνήθως δὲν ἔρχεται εἰς τὴν πόλιν ὁ ἀὴρ, φέρων τὴν βλαβερὰν τοῦ Νεκροταφείου ἀποφορὰν Ἀλλὰ καὶ τοιαῦται θέσεις δυσκόλως εὑρίσκονται περὶ Σμύρνην, οὖσαν καλῶς κατοικημένην καὶ ὁπωσοῦν στενοχωρημένην ἐκ τοῦ περιξ. Διὰ ταῦτα καλῶς ἔπραξεν ἡ Δημογεροντεία διατηρήσασα τὸ Πτωχοδοχεῖον, ὡς ὑπάρχει.

Τὸ ἀναγκαῖον τοῦτο κατάστημα τῶν Σμυρναίων ἔχει ὡς 120 δωμάτια, ξύλινα καὶ πέτρινα, ἐν περιβόλῳ σχεδὸν τετραγώνῳ, ἔχοντι ἐν μέσῳ δένδρα καὶ φρέατα. Περιέχει δὲ ὡς 130 ἢ καὶ πλείονας οἰκογενείας, καὶ προσκυνητήριον καὶ διδακτήριον κοινῶν γραμμάτων. Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἀσθενήσαντες οἱ πλείονες τῶν ἐν αὐτῷ πτωχῶν, ἔλαβον δωρεὰν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἰατροῦ καὶ τὰ ἰατρικὰ δαπάνῃ ἀξιεπσίνῳ τοῦ Νοσοκομείου, ὅπου ὑπάρχει προσαρτημένον τὸ Πτωχοδοχεῖον. Τὸ κατάστημα τοῦτο χρειάζεται κάποιαν βελτίωσιν καὶ περιποίησιν.

Δ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΚΑΙ Ο ΘΡΑΞ ΛΗΣΤΗΣ.

Ἀλέξ. Εἶσαι σὺ ὁ ἐκ Θράκης ληστὴς, περὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ ὁποίου τοσαῦτα ἤκουσα;

Λῃστ. Ναὶ, εἶμαι Θρᾷξ καὶ στρατιώτης.

Ἀλέξ. Στρατιώτης! — δολοφόνος, κλέπτης, ἅρπαξ! ἡ μάστιξ τῶν ἀνθρώπων! τιμῶ τὴν ἀνδρείαν σου, ἀλλὰ ἐβδελύττομαι, καὶ πρέπει νὰ κολάσω τὰ ἐγγλήματά σου.

Λῃστ. Τί ἔπραξα καὶ παραπονεῖσαι;

Ἀλέξ. Δὲν περιεφρόνησες τὴν ἐξουσίαν μου; δὲν παρεβίασες τὴν δημοσίαν εἰρήνην; καὶ δὲν ἔζησας ἐλάπτων τὰ πρόσωπα καὶ κτήματα τῶν συνυπηκόων σου;

Λῃστ. Αἰχμάλωτός σου εἶμαι, Ἀλέξανδρε! ὅθεν πρέπει ν' ἀκούσω τοὺς ὀνειδισμούς σου, ἢ νὰ ὑποφέρω τὰ κολαστήριά σου. Ἀλλ' ἡ ψυχή μου εἶναι ἀκαταδάμαστος, καὶ ἂν ἀποκριθῶ εἰς τοὺς ὀνειδισμούς σου, πρέπει ν' ἀποκριθῶ, ὡς ἐλεύθερος.

Ἀλέξ. Ἀᾶλει ἐλευθέρως. Δὲν θέλω νὰ ὠφεληθῶ ἀπὸ τὴν δύναμίν μου, καὶ νὰ δεσμεύσω τὴν γλῶσσαν κάνενός.

Λῃστ. Ἀοιπὸν εἰς τὴν ἐρώτησίν σου, δὶ ἄλλης ἐρωτήσεως ἀπαντῶ. Πῶς ἔζησας μέχρι τοῦδε;

Ἀλέξ. Ὡς Ἥρως. Τὴν φήμην ἐρώτησον, καὶ θέλεις μάθει. Μεταξὺ τῶν ἀνδρείων ὑπῆρξα ὁ ἀνδρειότατος, μεταξὺ τῶν κυριάρχων ὁ εὐγενέστατος, μεταξὺ τῶν δορυκτητόρων ὁ κραταιότατος.

Λῃστ. Ἀλλὰ δὲν ἤκουσας τὴν φήμην διαλαλοῦσαν καὶ τὰς ἰδικάς μου ἀνδραγαθίας; Ὑπῆρξε ποτὲ τολμηρότερος ἀρχηγὸς ἀνδρειοτέρας συμμορίας; Ὑπῆρξε ποτὲ, —ἀλλὰ δὲν καταδέχομαι νὰ καυχηθῶ· Σὺ αὐτὸς γνωρίζεις, ὅτι εὐκόλως δὲν καθυπετάχθην.

Ἀλέξ. Ἀλλ' ὅμως τί ἄλλο εἶσαι παρὰ λῃστὴς, χαμερπὴς καὶ ἄτιμος;

Λῃστ. Ἀλλ' ὁ δορυκτήτωρ τί τάχα εἶναι; Καὶ σὺ δὲν περιῆλθες τὴν γῆν, ὡς κακόν τι δαιμόνιον, μαραίνων τοὺς ὡραίους καρποὺς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς βιομηχανίας, ἁρπάζων, λεηλατῶν, φονεύων, ἀνόμως, ἀδίκως, μόνον πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ἀπλήστου φιλαρχίας σου; Πᾶν ὅ,τι ἐγὼ ἔπραξα εἰς ἓν χωρίον μετὰ ἑκατὸν ὁπαδῶν, σὺ ἔκαμες εἰς ὁλόκληρα ἔθνη μετὰ πολλῶν χιλιάδων. Ἂν ἐγὼ ἀπεγύμνωσα ἓν ἄτομον, σὺ κατηφάνισας βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας. Ἂν ἐγὼ ἔκαυσα ὀλίγας κώμας, σὺ κατηρήμωσας τὰς πλέον εὐδαίμονας βασιλείας καὶ πόλεις τοῦ κόσμου. Εἰς τί λοιπὸν ἡ δια-

φορὰ, ἐκτὸς ὅτι σὺ βασιλεὺς γεννηθεὶς, ἠξιώθης νὰ γένῃς ἀνώτερος λῃστὴς ἐμοῦ τοῦ ἰδιώτου;

Ἀλέξ. Ἀλλ' ἂν ἥρπασα ὡς βασιλεὺς, ἔδωκα καὶ ὡς βασιλεύς. Ἂν κατέστρεψα κράτη, ἐθεμελίωσα μεγαλήτερα. Περιέθαλψα τὰς τέχνας, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν φιλοσοφίαν.

Λῃστ. Καὶ ἐγὼ ἀφειδῶς ἔδιδον εἰς τοὺς πτωχοὺς ὅ,τι ἐλάμβανον ἀπὸ τοὺς πλουσίους. Συνέστησα τάξιν καὶ πειθαρχίαν μεταξὺ τῶν ἀγριωτάτων, καὶ πάντοτε ὑπῆρξα ὁ προστάτης τῶν καταδυναστευομένων. Τῳόντι περὶ τῆς φιλοσοφίας, τὴν ὁποίαν ἀνέφερες δὲν γνωρίζω τίποτε· ἀλλὰ πιστεύω ὅτι, οὔτε εἰς ἐμὲ οὔτε εἰς σὲ εἶναι δυνατὸν ν' ἀποζημιώσωμεν τὸν κόσμον, δι' ὅσα κακὰ τὸν ἐπροξενήσαμεν.

Ἀλεξ. Ἀρκεῖ. Ἀφαιρέσατε τὰς ἁλύσους του, καὶ καλῶς αὐτὸν περιποιηθῆτε. Τόσον λοιπὸν ὁμοιάζομεν! Ὁ Ἀλέξανδρος λῃστής!!.. Θεωρητέον.

Ἀναμφιβόλως οἱ δορυκτήτορες ὁμοιάζουσι πολὺ τοὺς λῃστάς. Ἀλλ' ἂν ἦναι πεπρωμένον ἄνωθεν νὰ ταράττηται ἡ ἀνθρωπότης κατὰ καιροὺς ὑπὸ τῶν δορυκτητόρων, εὐκταῖον νὰ ἦσαν αὐτοὶ Ἀλέξανδροι, ἐξημεροῦντες καὶ συνδέοντες τὰ ἔθνη διὰ τῆς παιδείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

ΠΙΘΗΚΟΣ.

Ὁ Πίθηκος εἶναι ζῶον πανοῦργον, καὶ μιμεῖται εὐκόλως τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Τὴν μιμητικὴν ταύτην διάθεσιν ἔμφυτον εἰς τὴν φυλὴν, ἔχουσιν οἱ πίθηκες καὶ εἰς τὴν ἀγρίαν αὐτῶν κατάστασιν.

Ὁ Πίθηκος γεννᾶται μόνον εἰς θερμὰ κλίματα, εὑρίσκεται εἰς τοὺς πλειοτέρους τροπικοὺς· ὡς καὶ εἰς βόρειον Ἀφρικήν. Εἰς οὐδὲν ὅμως τῆς Εὐρώπης μέρος ἐκτὸς περὶ τὸν βράχον τῆς Γιβραλτὰρ, εἰς τοῦ ὁποίου τὰ σπήλαια καὶ ἄντρα ὑπάρχουσι πάμπολλοι.

Ὁ μεγαλήτερος ἀφ' ὅλα τὰ εἴδη τῶν Πιθήκων εἶναι ὁ Οὐραγγουτάγγας, [πιθανῶς ὁ τῶν παλαιῶν Σάτυρος], ὁ ὁποῖος τέλειος γενόμενος, ἔχει σχεδὸν πέντε ποδῶν ὕψος, περιπατεῖ δὲ διὰ τῶν δύο ὀπισθίων ποδῶν ὄρθιος ἐπιστηριζόμενος ἐπὶ ῥάβδου, τὴν ὁποίαν φέρει διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζεται ἀντὶ χειρῶν. Οἱ Πίθηκοι οὗτοι εὑρίσκονται εἰς τὴν Ἀφρικὴν, καὶ εἴς τινα μέρη τῆς Ἀσίας. Ὅταν ἡμερωθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐντοπίων, διδάσκονται πολλὰς οἰκιακὰς ὑπηρεσίας, οἷον νὰ κοπανίζωσι σῖτον εἰς ὅλμον, νὰ φέρωσιν ὕδωρ εἰς λαγήνας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς νὰ ψήνωσι περιστρέφοντες τὸ κρέας εἰς ὀβελὸν ἐπὶ τοῦ πυρὸς κτλ.

Εἶδον Κολουροπίθηκον, λέγει τίς τῶν περιηγητῶν, βαδίζοντα πάντοτε ἐπὶ δύο ποδῶν, καὶ ὅταν ἔτι ἐβάσταζε βαρέα φορτία. Τὸ ἦθος αὐτοῦ ἦτο μελαγγολικὸν, τὰ κινήματα εὔτακτα, ἡ διάθεσις αἴσιος καὶ πολὺ διαφέρουσα ἀπὸ τὴν τῶν λοιπῶν πιθήκων. Δὲν εἶχε τὸ εὐερέθιστον τοῦ πιθήκου τῆς Βαρβαρίας, οὔτε τὴν ἐθελοκακίαν τοῦ Ὑλοβίου πιθήκου, οὔτε τὰ ἀλλόκοτα κινήματα τῶν μικρῶν. Νεύματα καὶ λεξεις μόνον ἐξήρκουν νὰ ἄλλωσιν εἰς κίνησιν τὸν Κολουροπίθηκα, ἐνῷ ὁ Ὑλόβιος πίθηκος ἐχρειάζετο ῥάβδον, καὶ οἱ κοινοὶ πίθηκοι μάστιγα, διότι κανεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν ἤθελε νὰ ὑπακούσῃ ἄνευ δαρμοῦ. Εἶδον, λέγει ὁ αὐτὸς περιηγητὴς, αὐτὸ τὸ ζῶον νὰ προτείνῃ τὴν χεῖρά του εἰς τοὺς προσερχομένους νὰ τὸν ἐπισκεφθῶσι, διὰ νὰ τοὺς εἰσάξῃ ἐντὸς τοῦ δωματίου του καὶ νὰ συμπεριπατῇ μετ' αὐτῶν σύννους, ὡς νὰ ἦτον καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ὀμηγύρεως τῶν ἀνθρώπων. Τὸν εἶδον καθήμενον πλησίον τῆς τραπέζης ν' ἀνοίξῃ τὸ περίζωμά του, ν' ἀπομάξῃ τὰ χείλη του, νὰ μεταχειρίζηται κοχλιάριον ἢ περόνιον διὰ νὰ φέρῃ τὰ σιτία εἰς τὸ στόμα του, νὰ χύνῃ τὸ ποτόν του εἰς ποτήριον καὶ νὰ τὸ συγκρούῃ εὐτραπέλως μετὰ τῶν παρακαθημένων. Ὅταν προσεκαλεῖτο νὰ πίῃ τεῖ, ἔφερε κοτύλην καὶ ὑποκρατῆρα, τὰ ἔθετεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἔβαλλεν τὸ ζάκχαρον, ἐνέχεε τὸ τεῖ ἀπὸ τὸν προχύτην, πάντοτε ἀφίνων αὐτὸ νὰ κρυώσῃ πρὶν τὸ πίῃ. Ἔκαμνε δὲ τὰς πράξεις ταύτας διὰ των νευμάτων μόνον, ἢ διὰ προφορικῶν διατάγων τοῦ κυρίου του καὶ συχνάκις ἐξ αὐτομάτου. Δὲν ἔβλαπτε κανένα, μάλιστα ἐπλησίαζε τὴν ὁμηγυριν σεμνοπρεπῶς, καὶ παρουσιάζετο ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὸν θωπεύσωσιν. Ὑπερεγάπα τὰ σακχαρωτὰ, τὰ ὁποῖα ὁ κοσμεῖ τὸν ἔδιδε, καθήμενος εἰς τὴν τράπεζαν ἔνευσεν εἰς τὸν θαλαμηπόλον ὀσάκις ἐγρειάζετο τίποτε. Ὅτεδὲ ἠσθένησεν ἄφινε νὰ τὸν περιποιῶνται ὡς νὰ ἦτον ἄνθρωπος. Τὸν ἐφλεβοτόμησαν εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα δίς, καὶ ὀσάκις ἔπειτα ἠσθάνετο τὸν ἑαυτόν του εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν ἐξέτεινε τὸν βραχίονά του διὰ νὰ φλεβοτομηθῇ, ὡς νὰ ἐγνώριζεν ὅτι προηγουμένως ὠφελήθη ἀπὸ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν.

Ἄλλος περιηγητὴς ἀναφέρει περὶ ἑνὸς παραδόξου πιθήκου. Ἦτο θῆλεια, εὐμεγέθης κατὰ τὸ ἀνάστημα, καὶ περιεπάτει ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν. Ἡτοίμαζε μετὰ προσοχῆς τὸ στρῶμα τις, ἐπλαγίαζεν εἰς τὴν μίαν πλευράν, καὶ ἐσκεπάζετο μὲ ἐφάπλωμα. Ὅταν εἶχε πόνον τῆς κεφαλῆς τὴν ἔδενε μὲ μανδήλιον, καὶ ἦτο γελοῖον νὰ τὴν βλέπῃ τίς εἰς τὴν κοίτην της, οὕτω πως σκουφωμένην.

Τὸ ζῶον τοῦτο, ἂν καὶ ἔχῃ διοργανισμὸν σώματος ὅμοιον κατὰ πάντα σχεδὸν πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὡς ἐκ τούτου δύναται νὰ μιμῆται καὶ ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ εὐφυΐα του, φαίνονται πολὺ ὑποδεέστερα, ὥστε, καί τοι ἔχον τὰ ὄργανα τοῦ λόγου, στερεῖται τῆς ἐνάρθρου διαλέκτου. Ἂν προσφοιοιόνητο μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατεβάλλετο πλειοτέρα φροντὶς διὰ τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ, ἴσως ἤθελε διδαχθῇ νὰ προφέρῃ λέξεις, ἀλλὰ, καὶ τούτου δοθέντος· ἐνόσῳ εἶναι ἀνίκανον νὰ συλλογίζηται, καὶ δὲν δύναται νὰ καταλάβῃ τὸ νόημα τῶν λέξεων, ἢ νὰ δείξῃ διὰ τῶν ἐκφράσεων τοῦ προσώπου νόησιν, πολὺ ἐξέχουσαν τὴν τῶν κτηνῶν, ποτὲ δὲν θέλει ἐμπορέσειν νὰ ὑψωθῇ εἰς τὴν διατεκριμένην τάξιν τοῦ ἀνθρώπου.

ΠΕΡΙ ΟΣΦΡΗΣΕΩΣ.

Εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς πολλὰ ζῶα ἡ ῥὶς καὶ οἱ μυκτῆρες εἶναι τὸ ὄργανον, δι' οὗ διαβιβάζεται ἡ αἴσθησις τῆς ὀσφρήσεως εἰς τὸν νοῦν. Τὸ ἄμετον ὄργανον ταύτης τῆς αἰσθήσεως, εἶναι μαλακός τις ὑμὴν πορώδης καὶ πλήρης ἀγγείων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διανέμεται τὸ ὀσφρητικὸν νεῦρον, ὑποδιαιρούμενον εἰς ἀπειαρίθμους κλάδους καὶ συνελίξεις. Εἶναι σχεδὸν γυμνὸν καὶ ἐκτεθειμένον εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ διὰ τῆς ῥινὸς εἰσπνεομένου ἀέρος. Ἀλλ' ἡ φύσις, ἥτις πάντοτε προνοεῖ διὰ τὴν εὐχρηστίαν καὶ τέρψιν τῶν πλασμάτων αὐτῆς, ἐπρομήθευσεν εἰς τὴν ῥίνα πολυαρίθμους ἀδένας, ἢ ἀρτηρίας διακρινούσας παχεῖαν καὶ ἀνουσίαν ἐλένναν, ἤτοι μύξαν, ἤτις προφυλάττει τὸ ὀσφρητικὸν νεῦρον ἀπὸ τὴν ἐπίῤῥοιαν τοῦ ἀέρος, καὶ ἀπὸ τοὺς δυσαρέστους ἐρεθισμοὺς δρυμειῶν ὀσμῶν.

Αἱ ὀσμαὶ διαφέρουσι τὰ μέγιστα ἀπ' ἀλλήλων ἐξ αὐτῶν ἔνιαι μὲν προξενοῦσιν ἡδονὴν, καὶ πολλὰ εὐάρεστα αἰσθήματα, ἄλλαι δὲ ὀχληρὰς, ἐπιβλαβεῖς καὶ ἀηδεῖς ἐντυπώσεις. Αἱ ἐπίῤῥοιαι τῶν ὀσμωδῶν σωμάτων πλέουσιν εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τῶν ὀσφρητικῶν νεύρων διαφόρων ζώων, καὶ ἐνίοτε διαφόρων ἀτόμων ὁμοειδῶν, οὕτως ὥστε προξενοῦσι καὶ διαφορετικὰ αἰσθήματα. Τὸ εὐάρεστον εἰς τοὺς μυκτῆρας ζώου τινὸς εἶναι καθ' ὑπερβολὴν δυσῶδες εἰς τοὺς τοῦ ἄλλου. Τὰ κτήνη συλλέγουσι τὴν τροφὴν αὐτῶν, ὁδηγούμενα κυριότερον ἀπὸ τὴν αἴσθησιν τῆς ὀσφρήσεως, ἐξ ἧς σπανίως ἀπατῶνται. Αὐτὰ διακρίνουσιν εὐκόλως τὰ βλαβερὰ ἀπὸ τὰ σωτηριώδη βρώματα, καὶ τὰ μὲν ἀποφεύγουσιν ἐπιμελῶς, τὰ δὲ μεταχειρίζονται εἰς τροφήν. Το αὐτὸ συμβαίνει, ὡς πρὸς τὸ π τὸν τῶν ζώων. Ὁ βοῦς καταφεύγει πάντοτε εἰς τὸ καθαρώτερον καὶ δροσερώτερον ῥεῖθρον, ὅταν ἔχῃ τὴν ἄδειαν νὰ ἐκλέξῃ τὸ ποτόν. Ἀλλ' ὁ ἵππος ἀπὸ ἔμφυτον τινὰ ὁρμὴν κινούμενος, ἀείποτε ταράττει τὴν ἰλὺν μὲ τοὺς πόδας του, καὶ θολόνει τὸ ὕδωρ πρὶν πίῃ.

Εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν σιτίων καὶ οἱ ἄνθρωποι βοηθοῦνται πολὺ, καὶ αὐτοὶ οἱ πλέον ἠδυπαθεῖς, ἀπὸ τὴν αἴσθησιν τῆς ὀσφρήσεως, Δι' αὐτῆς συχνάκις ἀποποιούμεθα βρώματα τινὰ, ὡς ἐπιβλαβῆ, χωρὶς νὰ διακινδυνεύσωμεν τὴν ἄλλην αἴσθησιν, ἤτοι τὴν γεῦσιν, ἀποστρεφόμεθα μετ' ἀηδείας βρώματα σεσηπότα, εἰ ἐπίσης δυσάρεστα εἰς τὴν ὀσφρησιν, ὅσον εἰσὶ βλαβερὰ εἰς τὴν ὑγείαν, καὶ ἐλκυόμεθα εἰς τὴν βρῶσιν οὐσιῶν ἡδυπνόων καὶ εὐόσμων. Ἡ συχνοτέρα καὶ ὀξυτέρα διάκρισις εἰς τὴν ἐξάσκησιν ταύτης τῆς ἀπεινίσεως, χρεωστεῖται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ὕπαιθρον ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀκατεργάστων φυσικῶν προϊόντων πρὸς τροφὴν αὐτοῦ. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τῆς μαγειρικῆς, καὶ διὰ τοῦ παρὰ φύσιν ἀθροίσματος πολυποικίλων βρωμάτων εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πινάκιον, ἀμβλύνουσι, διαστρέφουσι, καὶ ἀπατῶσι τὰς αἰσθήσεις τῆς ὀσφρήσεως καὶ γεύσεως. Ἂν εὑρισκώμεθα εἰς τὴν αὐτὴν φυσικὴν κατάστασιν, μὲ τὰ ζῶα, ἠδυνάμεθα διὰ τῆς ὀσφρήσεως νὰ διακρίνωμεν ἐξ ἴσης βεβαιότητος, τὰ ἐπεβλαβῆ ἀπὸ τῶν ὑγιεινῶν σιτίων. Τὰ κτήνη ἐξίσου, καθὼς καὶ οἱ ἄνθρωποι, προκρίνουσι ἰδιαίτερά τινα βρώματα ἀπ' ἄλλα, ὅπερ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς εἶδος ἡδυπαθείας· πρέπει ὅμως νὰ στοχασθῶμεν, ὅτι πᾶν εἶδος τροφῆς, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνα μεταχειρίζονται, προέρχεται ἀπὸ ζωϊκὰς καὶ φυτικὰς ὕλας εἰς τὴν φυσικὴν κατάστασιν, καὶ οὐχὶ μεταβεβλημένον εἰς μυρίας μορφὰς ποιότητας διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος καὶ καρυκευμένον ἀπὸ ἐρεθιστικὰ ἀρτύματα.

Παρατηροῦμεν, ὅτι τὰ ὄργανα τῆς ὀσφρήσεως καὶ γεύσεως εἰσὶν ἀείποτε πλησίον ἀλλήλων τοποθετημένα καὶ ὁ σκοπὸς τῆς φύσεως εἶναι κατὰ τοῦτο πρόδηλος. Ἡ γειτνίασις τῶν δύο τούτων αἰσθήσεων σχηματίζει διπλὴν προφύλαξιν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν βρωμάτων· ἂν ἔκειντο δὲ αὗται εἰς μεμακρυσμένα μέρη τοῦ σώματος, δὲν ἤθελον ἀμοιβαίως βοηθεῖσθαι τόσον εὐκόλως.

Ὁ ἀὴρ, τὸν ὁποῖον πνέομεν, γέμει πάντοτε ἀπὸ ἀπειρίαν διαφόρων μορίων, τὰ ὁποῖα ἐρεθίζουσι τὰ ὀσφρητικὰ νεῦρα καὶ προξενοῦσι τὸ αἴσθημα τῆς ὀσμῆς. Αὕτη ἡ αἴσθησις εἶναι πρόξενος ἡδονῆς ἢ πόνου. Ἡ εὐωδία ἑνὸς ῥόδου, ἢ ἄλλων ἀνθέων, ὄχι μόνον εἶναι εὐάρεστος, ἀλλὰ δίδει ἀναψυκτικὸν καὶ ἡδονικὸν ἐρεθισμὸν εἰς ὅλον τὸ σύστημα καὶ ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς εἶδος ὑγιεινῆς τροφῆς, ἐν ᾧ αἱ δυσώδεις ἀπόῤῥοιαι, τοὐναντίον.

Εἴς τινα ζῶα ἡ ὄσφρησις εἶναι μᾶλλον ἀνεπτυγμένη, ὡς εἰς τὸν κύνα, τὸν κόρακα, τὴν ἀλώπεκα κτλ. Εἰς τὰ μὴ πνέοντα ἀέρα ζῶα, τὰ εὐώδη μόρια προσάγονται εἰς τὸ ὄργανον τῆς ὀσφρήσεως. Εἰς τοὺς ἰχθύας οἱ μυκτῆρες δὲν ἔχουσι σχῆμα σωληνοειδὲς, ὡς εἰς τὰ πνέοντα ἀέρα ζῶα, ἀλλὰ συνίστανται ἀπὸ ἁπλοῦν κοίλωμα τῆς ῥινὸς, εἰς τὸ ὁποῖον ῥέει τὸ πλῆρες ὀσμῶν ὕδωρ καὶ μεταδίδει τὴν αἴσθησιν τῆς ὀσφρήσεως.

Εἰς τὰ ἀσπόνδυλα ζῶα δὲν ἀνεκαλύφθη ποτὲ ἰδιαίτερον ὄργανον ὀσφρήσεως, καὶ ὅμως ὅλα ἔχουσιν αὐτὴν ἀρκούντως. Ἔνια τῶν ἐντόμων παρακινούμενα ἀπὸ τὴν ὀσμὴν τινῶν δυσωδῶν φυτῶν ἐναποθέτουσι τὰ ὠὰ ἐπὶ τῶν φύλλων, νομίζοντα, ὅτι εἶναι ταῦτα σαπρὸν κρέας. Ὅθεν πρέπει νὰ ἔχωσι τὸ αἴσθημα τῆς αἰσθήσεως. Ἡ πιθανοτέρα εἰκασία περὶ τοῦ ὀργάνου τούτου, δι' οὗ ἐξασκεῖται ἡ ὄσφρησις, εἶναι ἐκεῖνη ἥτις τὴν τοποθετεῖ εἰς τοὺς ἀεροφόρους σωλῆνας ἢ τραχείας δι' ὧν ἀναπνέουσιν. Εἰς τὰ μαλάκια δεν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ὅλη ἡ ἐπιφάνεια τοῦ δέρματος, ἥτις ὁμοιάζει κατὰ τὴν ἀφὴν τὸν βλεννώδη ἄλλων ζώων ὑμένα εἶναι ἡ ἕδρα ταύτης τῆς αἰσθήσεως, καὶ τὸ αὐτὸ δύναται ν' ἀληθεύσῃ καὶ περὶ τῶν σκωλήκων καὶ ζωοφύτων.

Δ. Σ. Ι.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ.

Ὁ νέος κόσμος, καθὼς καὶ ὁ Παλαιὸς, περιεῖχε πολλὰς ἐγχωρίου πολιτισμοῦ ἑστίας· ὁ δὲ προσδιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, εἰσέτι ἔχει μεγάλην δυσκολίαν Οὗτος μᾶς δεικνύει τρία κατὰ πρῶτον ἔθνη, ὁπωσδήποτε ἐπίσημα διὰ τὰς προόδους τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὑρίσκοντο, ὅτε ἦλθον οἱ Εὐρω-

παῖοι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Εἶναι δὲ, Μεξικανοὶ, Περουβιανοὶ καὶ Μοῖσκοι. Παρατηροῦντες λοιπὸν τὰς θρησκευτικὰς καὶ πολιτικὰς τούτων διατάξεις, τὰ ἤθη καὶ ἔθη, τὴν κατάστασιν τῶν τεχνῶν καὶ ἐργοχείρων καὶ ἐν γένει ὅλον αὐτῶν τὸν πολιτισμὸν, ὅστις ἦτο πολλὰ διάφορος ἀπὸ τὸν τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου, εὑρίσκομεν αὐτὸν ὄντα πολὺ ὅμοιον πρὸς τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τῶν Αἰγυπτίων, Τυῤῥηνῶν καὶ Βακτρίων.

Παλαιαὶ παραδόσεις τῶν Ἰθαγενῶν Ἀμερικανῶν ἀναφέρουσιν, ὅτι τρεῖς ἄνδρες ἀπὸ ἀγνώριστον τῆς ἀνατολῆς χώραν ἐλθόντες, λεγόμενοι Κορσοκότυλος, Μαγγοκάπας καὶ Βώϊκος, μετέβαλον τὴν κατάστασιν τῶν τριῶν τούτων ἐθνῶν, καὶ συνήγαγον εἰς ἕνα τόπον τὰς εἰς τὰ δάση περιπλανωμένας φυλάς. Τὰ ὀνόματα τούτων σέβονται οἱ Ἰθαγενεῖς ὡς ἄγιε τριῶν ἀρχιερέων καὶ νομοθετῶν. Οἱ ἄνδρες οὗτοι εἶχον γένεια καὶ ἦσαν λευκότεροι τῶν ἐγχωρίων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐφάνησαν. Οὗτοι ἐδίδαξαν τοὺς μὲν ἄνδρας νὰ γεωργῶσι, τὰς δὲ γυναῖκας νὰ ὑφαίνωσι. Ἐδίδαξαν θρησκείαν, καὶ τὰ τῆς κοινωνίας ἀναγκαῖα ἐργόχειρα· καὶ ἀντὶ τῶν βαρβαρικῶν ἐθίμων, ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς διαταγὰς πολιτικὰς, αἵ ὁποῖαι ἀνέδειξαν τὰ εἰρημένα τρία ἔθνη πλέον ἀνθρωπισμένα καὶ ἰσχυρὰ κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀμερικήν.

Οἱ τρόχαλοι ἢ πυραμίδες τῶν Μεξικανῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἀζτεκικῶν λαῶν, ὁ ἐκ Μαγοσίου χάρτης καὶ αἱ ἱερογλυφικαὶ ζωγραφίαι αὐτῶν, οἱ τοῦ Ἡλίου ναοί· Οἱ κίππποι καὶ αἱ τέσσαρες μεγάλαι τῶν Περουβιανῶν ἑορταὶ, αἱ ἐτήσιοι θρησκευτικαὶ ὁδοιπορίαι εἰς προσκύνησιν τῆς Ἱράκας καὶ τῶν περιχώρων τὰ ὁποῖα ἦσαν περίφημα διὰ τὰ λεγόμενα θαυματουργήματα τοῦ Βωϊκου, ἢ εἰς τὸ ὀροπέδιον τῆς Βογότας ἀποδιδομένη τιμὴ καὶ ἀνενοχλησία ὡς χρέος ἱερὸν τῶν προσκυνητῶν, καθὼς γίνεται εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας καὶ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου, τὰ σεβαστὰ ἐρείπια τῆς Μέτλας, αἱ περιτειχισμέναι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα λίθινα μνημεῖα· αἱ λεοφόροι μεταξὺ τῶν Κορδιλιέρων καὶ αἱ τολμηραὶ γύφυραι ἐπὶ τῶν μεγίστων καὶ ὁρμητικωτάτων ποταμῶν· τὰ ἡμερολόγια αὐτῶν· ὅλα ταῦτα εἶναι ἀναντίῤῥητοι ἀποδείξεις τοῦ μεγάλου πολιτισμοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον φθάσειν τὰ τρία ταῦτα ἔθνη, πρὶν ὑποτάξωσιν αὐτὰ οἱ Εὐρωπαῖοι. Τὸ ἀμφιθέατρον τοῦ Κοπάνου καὶ αἱ πυραμίδες, τὰ ἀνάγλυφα καὶ αἱ στῆλαι· ὁ ναὸς τοῦ σπηλαίου τῆς Τιβούλκας· τὸ μέγα βασιλικὸν παλάτιον τοῦ Οὐτατλάν· τὰ φρούρια Τεκπαγγουατεμάλα καὶ Μεξικοῦ, τὰ ἀξιοτίμητα λείψανα τῶν μεγάλων μητροπόλεων Οὐτατλάν, Πατιναμὶς καὶ Ἀπτιτλὰν καὶ τὰ τῶν ὀχηρωμάτων τοῦ Πορράκουίν, Σοκόλου καὶ Οὐπεντλάνου, μαρτυροῦσιν ὅτι εἶχον προχωρήσειν εἰς τὸν πολιτισμὸν πολλοὶ λαοὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἐντὸς τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ συναριθμήσωμεν καὶ τοὺς κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος εἰς τὸν βορειοδυτικὸν αἰγιαλὸν εὑρεθέντας λαοὺς, οἵτινες εἶχον οἴκους διορόφους στολισμένους ἀπὸ ἀνάγλυφα, καὶ ξυλίνους ἀνδριάντας ναοὺς, μνημεῖα, μεγάλας ζωγραφίας ἐπὶ ξυλίνων πινάκων, αὐλοὺς πανικοὺς ἐξ ἕνδεκα καλαμίσκων, καὶ μονόξυλα [πυρόγας] πολὺ ἐντέχνως κατεσκευασμένα.

Οἱ Νασχαῖοι καὶ ἄλλοι τινὲς λαοὶ πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ οἱ Ἀραυκάνιοι καὶ ἄλλοι εἰς τὰ νότια αὐτοῦ μᾶς δεικνύουσι πολιτισμὸν, ὅστις φαίνεται ὅτι ἀνεπτύχθη ἐσχάτως ἀπὸ πᾶσαν ἐπιῤῥοὴν τῶν Μεξικανῶν, Περουβιανῶν, Μοῖσκων κτλ. Οἱ δὲ πάντων τῶν ἄλλων λαῶν διαφέροντες Ἀραυκάνιοι ἀνακαλοῦσι διὰ τῆς ἀρετῆς τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων αὐτῶν, τὴν μνήμην τῶν ἡρωϊκῶν τῆς Ἑλλάδος χρόνων (*). Πολλότατα μνημεῖα, κείμενα εἰς τὴν ἀμέτρητον τοῦ Νέου Κόσμου ἐπιφάνειαν, διεσκορπισμένα μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, ἀπαντῶμεν εἰς τόπους πρὸ ὀλίγου ἀκατοικήτους, ἢ χρησιμεύοντα ὡς ἐνδιαίτημα τῶν περιπλανωμένων ἀγρίων, ἀποδεικνύουσι εἰς τὸν σκεπτικὸν ἐξεταστὴν ὅτι εὑρίσκοντο ἐστίαι πολιτισμοῦ διαφόρου, παρὰ τοὺς προειρημένους. Ἐκ τούτων πάντων συνάγεται, ὅτι, ὑπῆρχον εἰς τὴν Ἀμερικὴν παντοδαποὶ λαοὶ, πολὺ πρότερον πρὶν ἢ εὑρεθῇ ὑπὸ Κολόμβου, τῶν ὁποίων ἡ κοινωνικὴ κατάστασις ἦτο βέβαια πολὺ διάφορος, καθὼς οἱ ἄγνωστοι ἐκεῖνοι λαοὶ, οἱ κτίσαντες τοὺς πολυαρίθμους τύμβους [τεχνητοὺς λόφους] τὰ τετράγωνα ὀχυρώματα καὶ τὰ τεράστια χαρακώματα, τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν ὁμοσπόνδων πολιτειῶν ἀπὸ τῆς λίμνης Ὀνταρίας μέχρι τοῦ Μεξικανικοῦ κόλ-

(*) Ὁ ἀνεξάρτητος καὶ πολεμικὸς οὗτος λαὸς, ὅστις καὶ Ὁμοσπονδία τῶν Ἀραυκάνων καλεῖται, ἐξαπλόνεται πρὸς δυσμὰς τῶν Ἀνδέων μεταξὺ Βιοβίου, Βαλδιβίας καὶ τοῦ μεγάλου Ὠκεανοῦ. Διαιρεῖται εἰς τέσσαρας Οὐθαλομάπους ἢ νομοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων ἕκαστος συνίσταται ἀπὸ ἑνὰ ἐπαρχίας· πᾶσα δὲ ἐπαρχία ὑποδιαιρεῖται εἰς ἐννέα κύκλους. Οἱ Οὐθαλομάππει κυβερνῶνται ἀπὸ τέσσαρας Τοκούας. Ἕκαστος δὲ τούτων εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κυβέρνησιν εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοὺς ἄλλους τρεῖς. Εἶναι δὲ συνδεδεμένοι μετ' ἀλλήλων διὰ τὸ κοινὸν καλόν. Ἡ ἀξία τῶν Τοκέρων καὶ τῶν διευκούντων τὰς Ἐπαρχίας καὶ τοὺς κύκλους εἶναι κληρονομικὴ εἰς τὴν γενεὰν τῶν ἀῤῥένων. Ὅλον τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα τῆς χώρας ταύτης ἔχει ἐπαισθητοτάτην ὁμοιότητα πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ἀριστοκρατίαν τῶν παλαι ποτὲ Δουκῶν, Κομήτων καὶ Μαρκησίων τῶν βορείων πολιτειῶν τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου. Οἱ Ἀρακάνιοι ἐκλαμβάνονται δικαίως ὡς οἱ μᾶλιστα πολιτισμένοι μεταξὺ τῶν ἐγχωρίων καὶ ἀνεξαρτήτων εἰσέτι τῆς Ἀμερικῆς Ἐθνῶν, καὶ φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος λαὸς τοῦ μέρους τούτου τῆς γῆς, ὅστις ἄφοῦ ἀπέκτησε πολλὰ καλὰ εἴδη ἵππων, ἐδιδάχθη τὴν ἱππασιαν καὶ ἐσχημάτισε ἰδίως ἱππικὰ στίφη. Ἀπὸ τοῦ 1567 ἔτους ὑπῆρχον ἤδη πολλὰ ἐκ τούτων μεταξὺ τῶν Ἀραυκανῶν στρατευμάτων. Καθὼς πολλὰ ἔθνη τῆς Ἀμερικῆς, διασώζουσι καὶ οὗτοι τὴν παράδοσιν μεγάλου κατακλυσμοῦ, ὅς τις μόνον ὀλίγους τινὰς ἀνθρώπους ἀφῆκε ζῶντας· οἱ Ἀραυκάνοι ἐξεύρουσι διὰ τῆς σκιᾶς νὰ διορίζωσι τὰς τροπὰς τοῦ Ἡλίου, καὶ τὸ Ἡμερολόγιον αὐτῶν ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὸ παλαιὸν τῶν Αἰγυπτίων. Διαιροῦσι τὴν φυσικὴν ἡμέραν εἰς δώδεκα ὥρας, ὡς οἱ Σῖναι, Ἰαπόνιοι καὶ ἄλλοι τινὲς λαοὶ, διακρίνουσι τοὺς πλανήτας ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀστέρας δεξαζοντες αὐτοὺς κατοικουμένους. Ἂν καὶ ἀτελεῖς αἱ γεωμετρικαὶ αὐτῶν γνώσεις, ἔχουσιν ὅμως λέξεις διὰ τὸ σημεῖον, γραμμὴν, γωνίαν, τρίγωνον, κῦβον, κῶνον καὶ σφαῖραν. Μεταχειρίζονται δὲ ῥητορικὴν, ποιητικὴν, ἰατρικὴν, ὅσον δηλαδὴ εἶναι δυνατὸν νὰ γενῇ τοῦτο ἄνευ γραμμάτων καὶ βιβλίων. Καθὼς εἰς τὴν παλαιὰν Ῥώμην, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἡ ῥητορικὴ φέρει εἰς πολιτικὰς ἀρχὰς καὶ ἀξίας. Οἱ Ἀμφίβαι (ἰατροὶ) αὐτῶν εἶναι βοτανολόγοι, γνωρίζουσι τὸν σφυγμὸν, καὶ διακρίνουσι πολλὰς ἀσθενείας. Ἐκ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων καὶ πρὶν εἰσέτι ἔλθωσιν Εὐρωπαῖοι εἰς τὴν Ἀμερικὴν, οἱ Ἀραυκάνοι ἐγνώριζον τὴν χρῆσιν τῶν ἐμετικῶν, καθαρσίων, ἐδρατικῶν, καὶ τὴν χρῆσιν τῆς σμίλης. Οἱ Γυτάρβαι (χειροῦργοι) αὐτῶν ἐμποροῦν νὰ διορθώσωσιν θραυσμένα κόκκαλα, καὶ νὰ θεραπεύσωσι πληγὰς καὶ ῥήγματα. Ἰατροὶ καὶ χειροῦργοι σχηματίζουσιν ἰδία ἐπαγγέλματα, καθὼς καὶ οἱ χρυσοχόοι, χαλκεῖς, τέκτονες, κεραμεῖς, συστήματα τεχνιτῶν. Μέρος τοῦ ἔθνους ἀφιεροῦται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἄλλο εἰς τὴν κτηνοβοσκίαν.

που μεταξὺ τοῦ ὄρους Ἀλλεγάνου καὶ τοῦ Μισσουρικολομβιακοῦ ὄρους ἴχνη ὄντα λαμπρῶν καὶ κανονικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα φέρουσι χαρακτῆρα ἀρχαιότητος πολλῶν ἑκατονταετηρίδων, καὶ ἔχοντα κατὰ τὸ φαινόμενον κοινὴν τὴν ἀρχήν. Τὰ μνημεῖα δὲ ταῦτα, διαφέροντα πολὺ κατὰ σχῆμα καὶ μέγεθος, εἶναι 1) ὀχυρώματα· 2) τεχνητοὶ λόφοι· 3] παράλληλα τείχη ἐκ χώματος· 4) ὑπόγεια τείχη ἐκ χώματος καὶ κεράμων; καὶ διάφορα ἄλλα ὀντικείμενα εἰς βάθος πολὺ χωροῦντα· 5] ὀρύγματα ἢ λάκκοι, ὀνομαζόμενα συνήθως πηγάδια· 6] βράχοι μετ' ἐπιγραφάς· 7) εἴδωλα· 8] ὄστρεα ξένων τόπων, καὶ 9) ταριχευμένοι νεκροὶ ἢ Μούμιαι. Ἡ ἐξέτασις πάντων τούτων τῶν ἀντικειμένων καὶ ἡ παρατήρησις τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὑρέθησαν οἱ κάτοικοι τῆς ἐκτεταμένης ταύτης χώρας, ὅτε εὗρηκεν αὐτὴν ὁ Κολόμβος, δὲν συγχωροῦσι νὰ πιστεύσωμεν τούτων δημιουργοὺς τοὺς προγόνους τῶν ἤδη σωζομένων ἰθαγενῶν, ἀλλά τινα λαὸν ἄγνωστον καὶ πάντῃ διάφορον ἐκείνων. Εἰκάζουσι δὲ ἐν γένει, ὅτι ὁ ἄγνωστος οὗτος λαὸς ἦσαν οἱ Ἀλλιγεῦοι [Ἕλληνες], οἵτινες κατεσκεύασαν καὶ τὸ τρικέφαλον εἴδωλον, ὅμοιον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν Τρίμυθον. Ἐξ ἄλλου μέρους παρὰ τὸν κάτω Ὀρεινόκον, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Κατικουϊάρου καὶ μεταξὺ τῶν πηγῶν τοῦ Ἑνεκουέβο καὶ Ῥιο Ῥράγκο, εἰς τόπους περιτρεχομένους ἐκ πολλοῦ χρόνου ἀπὸ στίφη ἀγρίων, στερουμένων ὅλα τὰ μέσα τῆς κατασκευῆς τοιούτων ἔργων, πάντα ἄρα ταῦτα πρέπει ν' ἀποδοθῶσιν εἰς λαὸν ἐκ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων ἀφανισθέντα. Τινὲς ἐκ τῶν ἀτέχνων τούτων εἰκόνων εἶναι ἡνωμέναι μετὰ τῶν θαυμασίων παραδόσεων τῶν Ταμανάκων αἵ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ θρησκευτικὸν σύστημα τοῦ Ἀμελικαΐα, ἡμιθέου τῶν ἀγρίων τῆς τροπικῆς Ἀμερικῆς, ὅς τις, ὡς διηγοῦνται οἱ Ταμανάκοι, ἦλθεν εἰς αὐτοὺς μακρόθεν ἐξ ἀγνώστου χώρας, καθὼς ὁ Μαγγοκκάπας εἰς τοὺς Περουβιανοὺς, ὁ Κοσοκότυλος εἰς τοὺς Μεξικανοὺς καὶ ὁ Βοῖκος εἰς τοὺς Μοῖσκους.

Αἱ ἀπὸ τὰ διάφορα ταῦτα ἔθνη συνοχθεῖσαι ὑπὸ πολλῶν περιηγητῶν παραδόσεις, καὶ τελευταῖον ἀπὸ τὸν σοφὸν Πεντίλανδον συμφωνοῦσι πᾶσαι ὅτι τὰ γιγαντιαῖα οἰκοδομήματα τὰ πέριξ τοῦ Κούσκου καὶ τῆς λίμνης Τιτικάκας εἶναι ἔργα λαοῦ, ἀρχαιοτέρου τῆς ἐπιφανείας τοῦ Μάγγο-κάπου. Παρατηρεῖται ὡσαύτως πρᾶγμα περίεργον ὡς πρὸς τὴν ἀνθρωπολογίαν. Τὰ κρανία πάντα ὅσα ὁ Πεντίλανδος εὑρῆκεν ἐντὸς τάφων εἰς ταύτην τὴν χώραν, διαφέρουν ἀπὸ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Εἶναι παραδόξως συμπιεσμένα, αἱ δὲ σιαγόνες ἐξέχουσιν εἰς τὰ ἔξω. Ἀλλὰ κανὲν ἐκ τούτων τῶν λειψάνων πολιτισμοῦ ἀρχαιοτέρου ὄχι μόνον τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ ὅλων σχεδὸν τῶν παραδόσεων τοῦ Νέου Κόσμου, δὲν εἶναι ἄξιον τῆς προσοχῆς τοῦ φιλοσόφου, ὅσον τὰ ἐρείπια τῶν μεγάλων πόλεων Κουλχουακάν (Πελέγκος) καὶ Τούλχα. τὰ ὁποῖα ἀνεκαλύφθησαν περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος εἰς τὰς ἐρήμους τῆς ἐπαρχίας Χιάπα (μέσης Ἀμερικῆς). Θεωροῦνται δὲ ταῦτα εὐλόγως ὡς τὰ περιφανέστατα τοῦ εἴδους τούτου εἰς τὴν Ἀμερικήν. Τὰ ἀγάλματά των εἶναι ἐπίσημα, ὄχι μόνον διὰ τὰ παριστανόμενα ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἰδιότροπον κατασκευὴν τῶν κεφαλῶν. Ἀναμφιβόλως ἦτο εἶδος ἀνθρώπων πάντῃ διάφορον ἀπὸ τὰ ἤδη γνωστὰ, τὸ ὁποῖον ἐκατοίκει ταύτην τὴν χώραν καὶ ἔκτισε τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα. Οἱ ναοὶ αὐτῶν, οἱ τόφοι, οἱ ὑδραγωγοὶ, αἱ πυρομίδες, τ' ἀνάγλυφα, τὰ ὁποῖα περιέχουν εἴδός τι ἱερογλυφικῶν, τέλος πάντων τὰ κολοσσαῖα μεγέθη τῶν οἰκοδομημάτων, δίδουσι τὸ δίκαιον νὰ ὀνομάσωμεν τὴν ἀρχαίαν ταύτην πόλιν Κουλ Χουακὰν Ἀμεριναὶ Θήβαι.

Ἐξετάζων τὶς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν τῶν ἀναφερομένων λαῶν, καὶ συγκρίνων τὰ μνημεῖα αὐτῶν πρὸς τὰ τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, θέλει εὑρεῖν ποτὲ στάδιον εὐρύχωρον καὶ πολλὰς εἰκασίας περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν. Ἀλλ' ὅμως καὶ τώρα φαίνονται κοινωνικαὶ τέλειαι σχέσεις μεταξὺ τοῦ Παλαιοῦ καὶ νέου Κόσμου, ἂν καὶ δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ ὁ καιρὸς κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγίνοντο. Τινὲς σοφοὶ ἔκριναν, ὅτι οἱ πυραμιδοειδεῖς ναοὶ τῶν Μεξικανῶν καὶ ἄλλων λαῶν τῆς μέσης Ἀμερικῆς, αἱ πολιτικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ διατάξεις αὐτῶν καὶ αἱ τῶν Περουβιανῶν καὶ τῶν Μοῖσκων, ἔτι τὰ ἀστρονομικὰ ἡμερολόγια καὶ τὰ τόσον πολύπλοκα ἀστρολογικὰ χρονικὰ, ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ τιμαριωτικοῦ συστήματος καὶ ἡ διαίρεσις τοῦ λαοῦ εἰς συστήματα, τὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μοναστήρια, τὰ ἄλλα θρησκευτικὰ κοινόβια ἐν πλειοτέρᾳ, ἢ ὀλιγωτέρᾳ, πειθαρχίᾳ, αἱ παλαιαὶ παραδόσεις καὶ οἱ κίππποι, ἐμπεριέχουσι τὴν πιθανὴν ἀπόδειξιν παλαιῶν σχέσεων καὶ κοινωνιῶν πρὸς διάφορα μέρη τῆς Ἀσίας· ἐξ ἄλλου πάλιν τὰ μεγάλα λίθινα οἰκοδομήματα καὶ πολλότατα μεγαλοπρεπεῖς γλυφαὶ μετ' ἐπιγραφάς· ὅμοιαι τῶν ἱερογλυφικῶν, μᾶς ἀνακαλοῦσι τὰ ἀθάνατα μνημεῖα τῆς Αἰγύπτου, ἐνῷ αἱ μούμιαι αἱ εὑρεθεῖσαι εἰς τὴν Ἀμερικὴν, μᾶς ἀνακαλοῦσι τὰς Σανδουϊχικὰς καὶ Φεδοχιϊκὰς νήσους τοῦ μεγάλου Ὠκεανοῦ διὰ τοῦ πανίου, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντειλιγμένοι, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὅμοιαι πρὸς τας τῶν παλαιῶν Γουάγχων, λαοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν οἰκογένειαν, ὅστις τώρα διόλου ἐξέλιπεν, καὶ μᾶς ἐνθυμίζουσι διὰ τῆς ὁμοιότητος ταύτης τὰς Καναρίους νήσους. Τὰ μεγάλα μάλιστα μνημεῖα τῆς Πακέγκας ἀναδεικνύουσι πολλὰ πιθανὴν τὴν πάλαι ποτὲ κοινωνίαν τῶν δύω κόσμων, καὶ ἐξαιρέτως μεταξὺ Γουατιμάλας καὶ Αἰγύπτου.

ΣΤΙΧ ΟΥΡΓΙΑ.

Ἄλλο ποίησις καὶ ἄλλο στιχουργία. Τινὲς στιχουργοῦντες νομίζουσιν, ὅτι ποιοῦσιν. Οἱ ποιοῦντες, ὡς οἱ ἀρχιτέκτονες, συνδυάζουσι τὴν ὕλην τῆς γλώσσης, τουτέστι τὰς λέξεις καὶ τὰς φράσεις καὶ εἴτι ἄλλο λεκτικὸν συμμέτρως καὶ ἀποχρώντως, σχεδιάζοντες πρὸς τὸ χρήσιμον, καὶ ἐφευρίσκοντες κατὰ τὴν χρείαν νέαν ὕλην καὶ νέον αὐτῆς συνδυασμὸν, διὰ τὸν

αὐτὸν σκοπὸν, τὸν χρήσιμον, τὸν κοινὸν καὶ ἀναγκαῖον πάσης ἀνθρωπίνης τέχνης σκοπόν. Τὸ δὲ κατὰ ποίησιν χρήσιμον τοῦτο εἶναι βέβαια τὸ τελειοποιοῦν τὸν ἠθικὸν τοῦ ἀνθρώπου χαρακτῆρα εἴτε καθ' ἑαυτὸν εἴτε ἐν τῇ κοινωνίᾳ, καὶ ὄχι τὸ διαφθεῖρον τὸ ἦθος καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἄλλοτε.

Οἱ δὲ στιχουργοῦντες καὶ μὴ ποιοῦντες ἐπιτηδεύουσι μόνον τὴν διάταξιν τῶν λέξεων καὶ ποικίλας φράσεις, πολλάκις νέας καὶ ἀήθεις, σπουδάζοντες πρὸς τὸ εὔηχον καὶ ἐμφαντικὸν ἁπλῶς, φροντίζοντες δὲ μηδὲν ἢ πολὺ ὀλίγον περὶ συμμετρίας καὶ ἁρμονίας ἐννοιῶν, ἢ περὶ χρησίμου τινὸς σκοποῦ, ἠθικοῦ καὶ κοινωνικοῦ.

Οἱ πρῶτοι λέγονται ποιηταὶ, οἱ δεύτεροι στιχουργοί. Οἱ πρῶτοι εὕρηκαν ὡς χρήσιμον τὸ μέτρον κατὰ τὴν στιχουργίαν, ἀναγκαίου ὄντος εἰς τὴν συμμετρίαν καὶ ἁρμονίαν τοῦ λόγου· οἱ δεύτεροι ἐπετήδευσαν τὸ ὁμοιόληκτον ἢ ὁμόληκτον [rime], ἐφεύρεσιν μωρὰν, ποταπὴν τῶν ἀπαιδεύτων χρόνων, μὴ φροντίζοντες πολὺ περὶ ἐννοίας καὶ φράσεως ἀληθῶς ποιητικῆς.

Ἡ κατὰ μέτρα στιχουργία, εἴτε ἡ τῶν παλαιῶν, εἴτε ἄλλη τις ἐπινοητέα, εἶναι ἀναγκαιοτάτη εἰς τὴν ποίησιν παντὸς ἔθνους. Ἁρμόζει λοιπὸν καὶ οἱ νέοι ὁμογενεῖς ἡμῶν νὰ παραιτῶσι κατ' ὀλίγον τὴν ὁμοληξίαν τὴν οἱονεὶ λογοπέδην καὶ φραγμονύην τῆς ποιήσεως. Πόσον δυσάρεστον καὶ λυπηρὸν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν τάφων ἔθεσαν τὴν χυδαϊκὴν καὶ καταγέλαστον ὁμοληξίαν. Ἀλλ' ἐὰν πάντως θέλῃ τις αὐτὴν κατὰ τὸ παρὸν, ἦτον εὔλογον τοὐλάχιστον νὰ ἔχῃ γλῶσσαν, ὁποίαν ἀπαντῶμεν εἰς ὀλιγότατα ταιαῦτα στιχουργήματα. Τοιοῦτον καθ' ἡμᾶς εἶναι τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα ἐπὶ τάφου γυναικὸς Χίας, [θανούσης ἐν λύπῃ διὰ τὴν στέρησιν πολλῶν συγγενῶν προαποθανόντων οἰκτρῶς] ἐν τῇ Παναγίᾳ ἐκκλησίᾳ τοῦ Σταυροδρομίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου διὰ τὴν χάριν τῆς ἐννοίας καὶ τῆς γλώσσης λησμονεῖ τις ὁπωσοῦν τὴν ἀηδίαν τῆς ὁμοληξίας·

Ἐν τοῖς κόλποις τῆς εἰρήνης, εἷς μετ' ἄλλον κοιμηθέντες,
Ὦ γυμνῶν σορὸς ὀστέων συγγενῶν μου οἰχομένων,
Εὕδετε ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ κλαυθμῶνος με ἀφέντες
Πατριᾶς ποτὲ θαλλούσης λείψανον μεμονωμένον·
Ἀλλὰ νῦν μὲν ὑμῖν σπένδω τακερῶν χοὰς δακρύων,
Ὡς δὲ τάχιστα ἠχήσῃ τοῦ θανάτου μου ὁ κώδων,
Χαίρουσα προσθήσω ὧδε καὶ τὸ δύστηνον σαρκίον,
Τῆς ζωῆς ἀποβαλοῦσα τὸ μεμαραμένον ῥόδον.

Ὅτι δὲ καὶ ἄνευ μέτρου κατὰ τὸ παρὸν, ὡς μὴ εὑρεθέντος εἰσέτι, ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῆς ἀηδοῦς ὁμοληξίας δύναται ὁ νέος Ἕλλην νὰ φιλοτεχνήσῃ ἁρμονίαν τινὰ στιχουργικὴν, φαίνεται ἀρκούντως καὶ ἄλλοθεν, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀκολούθους ἀνομοληκτους στίχους·

Ποῦ ἐκεῖναι αἱ ἡμέραι, αἱ μεγάλαι, αἱ τερπναὶ,
Ἐν αἷς ἔχαιρον τὰ πάντα καὶ συνέχαιρεν ὁ παῖς,
Ὁ ἀγγελικὸς τοῦ κόσμου τοῦ παγκάλου θεατὴς,
Ὥς τι ἄστρον ἐν τῇ φύσει, ὥς τι εἴδωλον θεοῦ.
Ἡλικία παιδικὴ, κορυφὴ τοῦ ὅλου βίου,
Ὑψηλὴ, ἀνθρωποθεία, ὅθεν ἀνεπιστρεπτεὶ
Καταῤῥέεις πρὸς τὸ χάος τῶν ἀκολουθούντων χρόνων,
Ὡς ὁ δαίμων τῆς κακίας ἐκπεσὼν τοῦ οὐρανοῦ,
Ὡς ἐν τῇ μυθολογίᾳ ὁ Βριάρεως ἐκεῖνος,
Ὡς ὁ θνήσκων καὶ ἐν τάφῳ κείμενος διὰ παντός.
Ἡλικία τῆς κακίας, τῆς σκοτίας καὶ τοῦ τάφου,
Σὺ τῆς βιοτῆς τὸ μέσον, τῆς ψυχῆς ἡ σηπεδὼν,
Φθείρουσα καὶ τὴν ἀρχήν σου καὶ τὸ τέλος ἐν ταυτῷ,
Ποῖον δαίμονα μεγάλον καὶ ἀντίθεον ζητεῖς;
Ζητῶ, λέγεις, εὐζωΐαν, τελειότητα καὶ ὕψος·
Ζητεῖς, λέγω, ἀτυχίαν, ἀθλιότητα καὶ χάος·
Ὁ θεὸς σοὶ εἶπε γένου, ὡς ἐκεῖνα τὰ παιδία,
Ὡς ὁ ἄκακος ἀμνὸς, ὡς ἀγνὴ περιστερά.
Ἀνεγέρθητι καὶ στρέψον πρὸς τὸ φῶς τῆς κορυφῆς,
Τὴν ἀρχήν σου μὴν ἀφίνῃς, ἂν ζητῇς εὐδαιμονίαν.
Πλάστις νέας ἡλικίας, παῦσε παίζουσα τὸ πᾶν,
Ναὶ, τὸ πᾶν μετὰ σαυτῆς φθείρουσα καὶ ἀλλοιοῦσα
Γῆν, φυτὰ καὶ πᾶσαν ὕλην, δένδρα, ζῶα καὶ ψυχήν.
Παῦσε τὰς καταστροφάς σου, καὶ ἀντὶ τῶν ἐρειπίων,
Κτίζε παῖδας λογικοὺς, ἀνδρικοὺς, ἀειθαλεῖς.
Ὦ κακίστη ἡλικία, ὄνειδος τοῦ Λογικοῦ . . . . .

ΠΕΙΣΑΝΔΡΟΣ.

Ἡ ΕΥΤΡΑΠΕΛΙΑ (BEL ESPRIT).

Εἶναι πῦρ καῖον καὶ μὴ καταναλισκόμενον, εἶναι φῶς φέγγον στιγμάς τινας, καὶ σβεννυόμενον μόνον τοῦ δὶ ἔλλειψιν παιδαγωγίας· εἶν' εὐάρεστος ἐπιπολαιότης, ἄνευ βαθύτητος καὶ στερεότητος· εἶν' ἐξημμένη φαντασία, ἐχθρὰ τῆς ὀρθῆς κρίσεως· ταχὺ ἀντιληπτικὸν, ἐρυθριῶν εἰς τας σωτηρίους νουθετήσεις τῆς σκέψεως: δεινότης τοῦ λαλεῖν ἐνασχολουμένη κενοπρεπῶς εἰς τὰς πρώτας ἰδέας, καὶ μὴ ὑποσχομένη ποτὲ εἰς τὰς δευτέρας νὰ δώσῃ τὴν ἐντέλειαν καὶ ἐμβρίθειάν των.

Ὁμοία μὲ τὰ δένδρα ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ἡ ἄγουσα ὡραιότης ἀποσύρει ἀπὸ τοὺς κήπους τὴν ἐπωφελῆ στολὴν τῶν καρπίμων δένδρων· ἡ εὐχάριστος αὕτη ἀγχίνοια, ἡ εὐτυχὴς ἐπιδεξιότης ἑνὸς ζωηροῦ καὶ φυσικοῦ πνεύματος ἀποκατασταθεῖσα ὁ μόνος στολισμὸς τῆς ἐποχῆς μας, ἀπεσκοράκισε τὴν δύναμιν καὶ στερεότητα τῆς βαθείας καὶ φιλοπόνου μεγαλοφυΐας· καὶ ὁ ὑγιὴς νοῦς δὲν ἔχει ἐπικινδυνωδέστερον καὶ θανασιμότερον ἐχθρὸν παρὰ τὸν ὁποῖον τιμοῦν εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς εὐτραπελίας de bel esprit.

Ἐπὶ τοῦ θωπευτικοῦ τούτου εἰδώλου θυσιάζομεν καθ' ἑκάστην, διὰ τῆς κοινῆς γνώμης μιᾶς ὑπερηφάνου ἁγνοίας. Νομίζομεν ὅτι ἀδικοῦμεν τὴν γονιμότητα τῆς μεγαλοφυΐας ἐὰν συγκαταβῶμεν νὰ δρέψωμεν δὶ αὐτὴν εἰς ξένας γαῖας. Ἀμελοῦμεν ἀκόμη νὰ καλλιεργήσωμεν τὸ ὑπάρχον εἰς ἡμᾶς ἀγαθὸν· καὶ ἡ γονιμωτέρα γῆ δὲν ἐξάγει ἄλλο παρὰ ἀκάνθας, διὰ τῆς ἀμελείας τοῦ γεωργοῦ, ὅστις ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἀγχινοίας του.

Ἡ διαχείρησις αὕτη εἴθε νὰ ἦτο ἀπομεμακρυσμένη ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἄνδρας, τῶν ὁποίων τὸ περιώνυμον ὄνομα ἀποκατεστάθη τὸ ὄνομα τῆς εὐγλωττίας αὐτῆς!

Γνωρίζουν ὅτι τὸ καλήτερον πνεῦμα ἔχει χρείαν μορφώσεως δὶ ἐπιμόνων κόπων καὶ φιλοπόνου καλλιεργείας· ὅτι αἱ μεγάλαι γνώσεις γίνοντσι εὐκόλως μεγάλα ἐλαττώματα, ὁπόταν παραδίδωνται καὶ ἐγκαταλείπωνται εἰς αὐτὰς, καὶ ὅ,τι ἔξοχον ἐποίησεν ὁ οὐρανὸς διαφθείρεται ἀμέσως, ἂν ἡ ἀνατροφὴ, ὡς δευτέρα τις μήτηρ, δὲν διατηρήσῃ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἡ φύσις τῆς ἐνεπιστεύθη ἅμα τὸ παρῆζε.

Π.